

Bijlage: Voorgenomen reactie op gebiedsspecifieke wijzigingsvoorstellen

provincie Groningen

Voorstellen overnemen:

1. Smient (A050n)	
Groningen	Groningen
Gebiedsnummer	20 Zuidlaardermeergebied
Wijzigingsvoorstel	De mogelijkheid creëren om het instandhoudingsdoel (voor foerageerfunctie) voor de smient deels buiten het begrensde gebied te kunnen/mogen realiseren.
Conclusie	Voorstel overnemen De instandhoudingsdoelstelling voor de smient met een draagkrachtschatting van 2.700 exemplaren heeft vanuit de Natura 2000-systematiek alleen betrekking op de slaapplaatsfunctie van het gebied. Dit zal expliciet aan de toelichting op het doel worden toegevoegd als ook dat een deel van de smienten buiten het gebied foerageert. Doordat het doelniveau voor de slaapplaatsfunctie van de kolgans naar beneden wordt bijgesteld (zie het volgende wijzigingsvoorstel), is de vereiste draagkracht voor buiten de begrenzing foeragerende kolganzen ook omlaag gegaan. Hierdoor kunnen de ganzenfoerageergebieden rondom het Zuidlaardermeer ook een foerageerfunctie voor de smient vervullen.
Mogelijkheden bp	De biotoopeisen voor foerageergebied voor ganzen en smienten komen niet helemaal overeen, waardoor er mogelijk wel enkele maatregelen vereist zijn met betrekking tot de gebiedsinrichting van het ganzenfoerageergebied. Door de gedeeltelijke verplaatsing van de foerageerfunctie naar buiten de begrenzing gelegen gebieden, dient hier mogelijk wel getoetst te worden op externe werking.

2. Kolgans (A041n)	
Provincie	Groningen
Gebiedsnummer	20 Zuidlaardermeergebied
Wijzigingsvoorstel	De mogelijkheid creëren om het instandhoudingsdoel (voor foerageerfunctie) voor de kolgans deels buiten het begrensde gebied te kunnen/mogen realiseren.
Conclusie	Voorstel overnemen Het blijkt dat het gemiddelde seizoensmaximum voor de kolgans voor de periode 1999/2000-2003/2004, waarop de draagkrachtschatting voor de slaapfunctie is gebaseerd, deels berust op één grote positieve uitschieter (22.000 kolganzen), die voordien en nadien bij lange na niet wordt gehaald. Dit aantal wordt bijgesteld naar een realistisch aantal van 7.100 vogels. Dit aantal wordt gemiddeld gezien ook in de laatste jaren nog steeds gehaald. Kolganzen foerageren voor een groot deel buiten het begrensde gebied. Door de verlaging van de instandhoudingsdoelstelling voor de kolgans ontstaat er ruimte om een deel van de foerageerdoelstelling buiten het begrensde gebied te realiseren, zonder dat er extra foerageergebied aangewezen hoeft te worden. Aan de toelichting zal worden toegevoegd dat de aantallen foeragerende ganzen de laatste jaren behoorlijk zijn afgenomen door verplaatsing naar ganzenfoerageergebieden buiten de begrenzing. Handhaving van deze situatie is voldoende, gezien de gunstige staat van instandhouding.
Mogelijkheden bp	Door de gedeeltelijke verplaatsing van de foerageerfunctie naar buiten de begrenzing gelegen gebieden, dient hier mogelijk wel getoetst te worden op externe werking.

3. Begrenzing verkleinen in de Noordelijke Kropswolder buitenpolder	
Provincie	Groningen
Gebiedsnummer	20 Zuidlaardermeer
Wijzigingsvoorstel	Verzoek om het gebied te verkleinen in de Noordelijke Kropswolder buitenpolder. Het betreft het buiten de begrenzing brengen van een deel van aantal graslandpercelen in particulier eigendom.
Conclusie	Voorstel overnemen De grens van het gebied loopt inderdaad dwars door enkele percelen in de Noordelijke Kropswolder buitenpolder heen zonder dat daar Natura 2000-waarden voorkomen. Dit kan worden gecorrigeerd door de grens 120 meter westwaarts op te schuiven (dit betekent een verkleining van 4,5 ha), waardoor de grens op logische wijze op de waterschapssloot wordt gelegd.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

Voorstellen niet overnemen:

4. Begrenzing uitbreiden in de Noordelijke Onnerpolder	
Provincie	Groningen
Gebiedsnummer	20 Zuidlaardermeer
Wijzigingsvoorstel	Verzoek om het gebied uit te breiden in de Noordelijke Onnerpolder.
Conclusie	Voorstel niet overnemen Het voorstel kan niet worden overgenomen, omdat een dergelijke vergroting van een Vogelrichtlijngebied, waarvan de begrenzing reeds in 2000 onherroepelijk is vastgesteld, buiten deze procedure valt. Uitbreiding van Vogelrichtlijngebieden is alleen aan de orde in het kader van gelijktrekking van Habitatrictlijn en Vogelrichtlijn begrenzing.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

5. Begrenzing uitbreiden in de Noordelijke Kropswolder buitenpolder	
Provincie	Groningen
Gebiedsnummer	20 Zuidlaardermeer
Wijzigingsvoorstel	Verzoek om het gebied uit te breiden in de Noordelijke Kropswolder buitenpolder. Het binnen de begrenzing brengen betreft hier een gebied ten noorden van Meerwijck dat in bezit is van Het Groninger Landschap.
Conclusie	Voorstel niet overnemen Het voorstel kan niet worden overgenomen, omdat een dergelijke vergroting van een Vogelrichtlijngebied, waarvan de begrenzing reeds in 2000 onherroepelijk is vastgesteld, buiten deze procedure valt. Uitbreiding van Vogelrichtlijngebieden is alleen aan de orde in het kader van gelijktrekking van Habitatrictlijn en Vogelrichtlijn begrenzing.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

6. Begrenzing Polder Wolfsbarge	
Provincie	Groningen
Gebiedsnummer	20 Zuidlaardermeer
Wijzigingsvoorstel	Polder Wolfsbarge: exclavering landbouwgebied
Conclusie	Voorstel niet overnemen Het voorstel kan niet worden overgenomen, omdat een dergelijke grootschalige verkleining van een Vogelrichtlijngebied, waarvan de begrenzing reeds in 2000 onherroepelijk is vastgesteld, buiten deze procedure valt. Een verkleining van een reeds aangewezen Vogelrichtlijngebied kan slechts aan de orde zijn, indien er sprake is van een kennelijke begrenzingsfout en dat is hier niet het geval. Uit het voorstel blijkt immers dat het betreffende stuk tot het voedselgebied voor ganzen behoort.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

7. Begrenzing Zuidoevers	
Provincie	Groningen
Gebiedsnummer	20 Zuidlaardermeer
Wijzigingsvoorstel	Toevoeging Zuidoevers
Conclusie	<p>Voorstel niet overnemen</p> <p>Bij de begrenzing van Vogelrichtlijngebieden wordt alleen rekening gehouden met actuele waarden. De voorgestelde toevoeging heeft geen actuele betekenis voor de vogelsoorten waarvoor het gebied is aangewezen en kan dan ook niet worden toegevoegd.</p>
Mogelijkheden bp	n.v.t.

provincie Friesland

Voorstellen overnemen:

1. Blauwgraslanden (H6410)	
Provincie	Friesland
Gebiedsnummer	9 Groote Wielen
Wijzigingsvoorstel	Blauwgraslanden niet in het definitieve aanwijzingsbesluit opnemen. Ter compensatie uitbreiding begrenzing Van Oordt's Mersken (15) en verdere toename oppervlakte blauwgraslanden aldaar.
Conclusie	Voorstel overnemen Het habitatype blauwgraslanden resteert in dit gebied over een oppervlakte van slechts 200 m ² . De eisen die dit type aan de omgeving stelt (luchtkwaliteit en hydrologie) zijn veel zwaarder dan de eisen die de andere waarden stellen. Of behoud gegarandeerd kan worden, is twijfelachtig. Daardoor is er veel weerstand in de streek tegen het opnemen van een doelstelling voor dit type en geen draagvlak bij de provincie. Het voorstel betreft het loslaten van de doelstelling in dit gebied en in plaats daarvan het uitbreiden van het Habitatrichtlijngedeelte binnen het Natura 2000-gebied Van Oordt's Mersken: binnen het Vogelrichtlijngedeelte bevindt zich een aanzienlijke oppervlakte blauwgraslanden met een veel betere kwaliteit dan in Groote Wielen. Bovendien zijn er ter plekke goede potenties voor uitbreiding. Het voorstel leidt ertoe dat de landelijke doelstelling voor blauwgraslanden veel beter wordt geborgd. Het is daarom verdedigbaar om voor dit gebied een uitzondering te maken op de vastgestelde lijn en te kiezen voor een forse uitbreiding van blauwgraslanden in Van Oordt's Mersken in ruil voor het schrappen van het (mogelijk onhaalbare) doel in Groote Wielen.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

2. Begrenzing deelgebied Rome	
Provincie	Friesland
Gebiedsnummer	15 Van Oordt's Mersken
Wijzigingsvoorstel	Deelgebied Rome toevoegen ten behoeve van blauwgraslanden.
Conclusie	Voorstel overnemen Uit de beschikbare gegevens over de ligging en uitbreidingsmogelijkheden van blauwgraslanden (H6410) en heischrale graslanden (H6230) is de logische conclusie dat het Habitatrichtlijngebied (binnen het bestaande Vogelrichtlijngebied) dient te worden uitgebreid met deelgebied Rome. De relatieve bijdrage voor blauwgraslanden (actueel) zou daarmee toenemen van ongeveer 1% naar 4%.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

Voorstellen deels overnemen:

3. Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden (H3150)	
Provincie	Friesland
Gebiedsnummer	9 Groote Wielen
Wijzigingsvoorstel	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden toevoegen als complementaire doelstelling (ontwikkeldoel) in plaats van behoudsdoelstelling.
Conclusie	Voorstel deels overnemen De doelstelling voor het habitatype meren met krabbenscheer en fonteinkruiden (H3150) in het Natura 2000-gebied Groote Wielen komt te vervallen. De betreffende vegetatie komt alleen in lijnvormige wateren voor en voldoet daarmee niet aan de definitie van het habitatype, zoals beschreven in het Natura 200 profielendocument (2008). Het is voor dit habitatype formeel niet mogelijk om een complementaire doelstelling (een zogenaamd ontwikkeldoel) op te nemen in Habitatrichtlijngebieden. Er zijn in dit gebied onvoldoende goede kansen aanwezig voor de ontwikkeling van dit habitatype.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

Voorstellen niet overnemen:

4. Smient (A050)	
Provincie	Friesland
Gebiedsnummer	09 Groote Wielen
Wijzigingsvoorstel	Bij de doelen van de smient uitgaan van seizoensmaxima in plaats van seizoensgemiddelden. De organisatie die de monitoring doet, gebruikt seizoensmaxima. Ook is zo minder bijschatting nodig.
Conclusie	Voorstel niet overnemen Er is bewust gekozen voor het hanteren van seizoensgemiddelden, omdat hierin alle maanden dat een soort aanwezig is en alle functies die een gebied voor een vogelsoort vervult, meegenomen zijn. Hiermee wordt een zo volledig mogelijk beeld gegeven van de rol die het gebied voor een soort vervult. Het gebruik van een seizoensmaximum heeft als risico dat het gebied één of meerdere functies kan verliezen, waarvoor de aantallen lager zijn dan het seizoensmaximum en mogelijk ook in een andere maand vallen, zonder dat dit middels tellingen zichtbaar wordt. Seizoensgemiddelden zijn daarmee een geschikter instrument bij het beheer en de monitoring van een gebied.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

5. Begrenzing Spoortracé Heerenveen-Groningen exclaveren	
Provincie	Friesland
Gebiedsnummer	15 Van Oordt's Mersken en 17 Bakkeveense Duinen
Wijzigingsvoorstel	Spoortracé Heerenveen-Groningen exclaveren.
Conclusie	Voorstel niet overnemen Het is niet mogelijk toekomstige ontwikkelingen op kaart te exclaveren. Dat voldoet niet aan de door de Europese Commissie gestelde voorwaarden voor het aanpassen van begrenzingen. Toekomstige ontwikkelingen dienen in de vergunningprocedure te worden beoordeeld, zo ook dit spoortracé. Uit die procedure wordt duidelijk of en op welke wijze de aanleg van de spoorlijn door het gebied kan worden gerealiseerd.
Mogelijkheden bp	Bij de nadere uitwerking van de instandhoudingsdoelstellingen in het beheerplan kan door strategische lokalisering zo veel mogelijk rekening worden gehouden met de toekomstige ontwikkeling van bovengenoemd spoortracé.

6. Kolgans (A041), brandgans (A045) en smient (A050)	
Provincie	Friesland
Gebiedsnummer	15 Van Oordt's Mersken en 17 Bakkeveense Duinen
Wijzigingsvoorstel	Vogelaantallen verlagen naar aanleiding van lagere aantallen na de periode 1999/2000-2003/2004, mede gelet op de hoge bijschatting.
Conclusie	Voorstel niet overnemen De aantallen zoals genoemd in het ontwerp-aanwijzingsbesluit worden gehandhaafd. Het klopt dat de aantallen na de periode 1999/2000-2003/2004 zijn afgenomen. De tellingen over de periode 1999/2000-2003/2004 zijn echter, ondanks de bijschatting, nog steeds voldoende betrouwbaar om op basis hiervan de seizoensgemiddelden te bepalen. Een aanpassing van de gewenste draagkracht op basis van lagere aantallen na deze periode is ongewenst. Het is namelijk mogelijk dat deze lagere aantallen een gevolg zijn van een afname van de draagkracht voor overwinterende vogels in dit gebied, terwijl die draagkracht sinds het besluit uit 2000 behouden moet blijven. De aantallen na 2003 zijn bovendien niet volledig en daarmee geen betrouwbare basis voor het eventueel aanpassen van het doel.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

provincie Drenthe

Voorstellen overnemen:

1. Overgangs- en trilvenen (H7140A)	
Provincie	Drenthe
Gebiedsnummer	19 Leekstermeergebied
Wijzigingsvoorstel	Complementaire doelstelling laten vervallen.
Conclusie	Voorstel overnemen De complementaire doelstelling voor overgangs- en trilvenen vervalt. Uit recente vegetatiegegevens van de provincie Drenthe blijkt het habitatype trilvenen (H7410A) als zodanig niet voor te komen in het Leekstermeergebied.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

2. Zure vennen (H3160)	
Provincie	Drenthe
Gebiedsnummer	23 Fochteloërveen
Wijzigingsvoorstel	De doelstelling zure vennen (H3160) voor het Esmeer beperken tot behoud oppervlakte en kwaliteit.
Conclusie	Voorstel overnemen Mogelijkheden voor verbetering van de kwaliteit van dit grote ven zijn onbekend en waarschijnlijk strijdig met de functie van het gebied (Esmeer). Dit fungeert als slaappleaats voor de vogels waarvoor het gebied tevens is aangewezen. Het voornemen is de doelstelling aan te passen naar behoud oppervlakte en kwaliteit.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

3. Heischrale graslanden (H6230)	
Provincie	Drenthe
Gebiedsnummer	26 Drouwenezand
Wijzigingsvoorstel	Habitatype heischrale graslanden toevoegen als complementair doel met behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Conclusie	Voorstel overnemen De droge vorm van het habitatype heischrale graslanden (H6230) komt in het gebied over een kleine oppervlakte in matige kwaliteit voor. Vandaar dat dit habitatype wordt opgenomen met (normale) doelstelling behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit. Het habitatype komt niet in aanmerking om te worden opgenomen als complementaire doelstelling. Complementaire instandhoudingsdoelstellingen worden alleen opgenomen voor de in het Natura 2000 doelendocument (2006) genoemde waarden. H6230 valt hier niet onder.
Mogelijkheden bp	Toevoeging van het habitatype leidt niet tot verzwaring van de kritische depositiewaarde van het gebied.

4. Stuifzandheide met struikheide (H2310)	
Provincie	Drenthe
Gebiedsnummer	29 Havelte -Oost
Wijzigingsvoorstel	De provincie verzoekt de doelstelling te wijzigen in uitbreiding oppervlakte.
Conclusie	Voorstel overnemen Uit nadere onderbouwing van de provincie blijken er potenties te liggen voor dit habitatype door de op stuifzand aangeplante productiebossen deels te kappen. De verwachting van de provincie dat met een vervolfbeheer van intensief begrazen met de schaapskudde hiermee de oppervlakte van stuifzandheide met struikheide (H2310) de komende tijd kan worden uitgebreid en ook de kwaliteit kan worden verbeterd, wordt onderschreven. Het voornemen is de doelstelling aan te passen naar uitbreiding oppervlakte.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

5. Gevlekte witsnuitlibel (H1042)	
Provincie	Drenthe
Gebiedsnummer	Havelte-Oost (029)
Wijzigingsvoorstel	De gevlekte witsnuitlibel toevoegen als doel voor het gebied Havelte -Oost.
Conclusie	Voorstel overnemen Uit informatie van De Vlinderstichting en Stichting EIS blijkt dat er in 2003 en 2004 reeds waarnemingen zijn gedaan van gevlekte witsnuitlibellen in dit gebied. Uit informatie van Staatsbosbeheer blijkt dat er een voortplantende populatie (waarnemingen van volwassen individuen in tandem) aanwezig is. Dit is reden om een instandhoudingsdoelstelling voor de gevlekte witsnuitlibel op te nemen in het gebied Havelte-Oost. Deze wordt als volgt geformuleerd: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied ten behoeve van behoud populatie.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

6. Zandverstuivingen (H2330)	
Provincie	Drenthe
Gebiedsnummer	29 Havelte-Oost
Wijzigingsvoorstel	Doelstelling wijzigen in behoud oppervlakte.
Conclusie	Voorstel overnemen Uit nadere onderbouwing van de provincie blijken er minder potenties voor het habitatype zandverstuivingen (H2330) te zijn dan in eerste instantie werd gedacht. Bovendien is de aanwezige oppervlakte klein en is deze sterk afhankelijk van militaire activiteiten. Het voornemen van de provincie om, in combinatie met het vergroten van de oppervlakte stuifzandheiden (H2310), te trachten de dynamiek in het stuifzandlandschap zodanig te versterken dat de oppervlakte stuifzanden ongeveer gelijk blijft aan de huidige situatie, wordt realistisch geacht. Het voornemen is de doelstelling aan te bij te stellen naar behoud oppervlakte.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

7. Droge heiden (H4030)	
Provincie	Drenthe
Gebiedsnummer	32 Mantingerzand
Wijzigingsvoorstel	Het habitatype droge heiden (H4030), toevoegen met de doelstelling "behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit".
Conclusie	Voorstel overnemen Uit inventarisatiegegevens die door de provincie zijn verstrekt blijkt het habitatype droge heiden over een relatief groot oppervlakte voor te komen. De doelstelling van verbetering kwaliteit wordt overgenomen, omdat in het beheerplan reeds maatregelen zijn voorgesteld waarmee deze doelstelling te realiseren is. Tevens sluit verbetering kwaliteit aan bij de landelijke doelstelling voor het habitatype.
Mogelijkheden bp	Met name op plaatsen gedefinieerd als de rompgemeenschap met bochtige smele wordt verbetering van kwaliteit van dit habitatype mogelijk geacht.

8. Pioniervegetaties met snavelbiezen (H7150)	
Provincie	Drenthe
Gebiedsnummer	32 Mantingerzand
Wijzigingsvoorstel	Pioniervegetaties met snavelbiezen toevoegen als complementair doel.
Conclusie	Voorstel overnemen Uit inventarisatiegegevens die door de provincie zijn verstrekt blijkt het habitatype voor te komen. Het is niet mogelijk om voor dit habitatype een complementair doel op te nemen. Complementaire instandhoudingsdoelstellingen worden alleen opgenomen voor de in het Natura 2000 doelendocument (2006) genoemde waarden. H7150 valt hier niet onder. Wel kan het habitatype pioniervegetaties met snavelbiezen als (gewoon) doel worden opgenomen. De voorgestelde doelstelling sluit aan bij de landelijke opgave.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

9. Stuifzandheide met struikheide (H2310)	
Provincie	Drenthe
Gebiedsnummer	32 Mantingerzand
Wijzigingsvoorstel	Doelstelling uitbreiding oppervlakte aanpassen naar behoud.
Conclusie	Voorstel overnemen Dit habitatype kan zich alleen ontwikkelen op vaaggronden. Uit het beheerplan is gebleken dat op dit moment op alle aanwezige vaaggronden in het Mantingerzand al habitatypen aanwezig zijn. Uitbreiding van stuifzandheide met struikheide (H2310) zou dan ten koste gaan van de aanwezigheid van vochtige heiden (H4010) en/of jeneverbesstruwelen (H5130) en dat is niet wenselijk. Het voornemen is dat de doelstelling aan te passen naar behoud oppervlakte.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

10. Zandverstuivingen (H2330)	
Provincie	Drenthe
Gebiedsnummer	32 Mantingerzand
Wijzigingsvoorstel	Doelstelling aanpassen van uitbreiding oppervlakte naar behoud.
Conclusie	Voorstel overnemen Dit habitatype kan zich alleen ontwikkelen op vaaggronden. Uit het beheerplan is gebleken dat op dit moment op alle aanwezige vaaggronden in het Mantingerzand al habitatypen aanwezig zijn. Uitbreiding van zandverstuivingen (H2330) zal dan ten koste gaan van de aanwezigheid van vochtige heiden (H4010) en/of jeneverbesstruwelen (H5130) en dat is niet wenselijk. Het voornemen is de doelstelling aan te passen naar behoud oppervlakte.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

11. Oude eikenbossen (H9190)	
Provincie	Drenthe
Gebiedsnummer	32 Mantingerzand
Wijzigingsvoorstel	Habitatype toevoegen als complementair doel met verbetering van de kwaliteit.
Conclusie	Voorstel overnemen De bossen in het gebied Mantingerzand voldoen aan alle criteria van het habitatype oude eikenbossen (H9190). De vegetatie, grondsoort en ouderdom zijn goed en het bos is niet doorgeplant met naaldhout. Gezien de matige kwaliteit van het habitatype en de mogelijkheden voor verbetering van de kwaliteit wordt het voorstel van de provincie Drenthe overgenomen om een (gewoon) doel te stellen voor behoud van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit. Een complementaire doelstelling is hier niet van toepassing. Complementaire instandhoudingsdoelstellingen worden alleen opgenomen voor de in het Natura 2000 doelendocument (2006) genoemde waarden. H9190 valt hier niet onder.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

Voorstellen deels overnemen:

12. Rietzanger (A295b)	
Provincie	Drenthe
Gebiedsnummer	19 Leekstermeergebied
Wijzigingsvoorstel	De doelstelling voor de rietzanger uitbreiden tot draagkracht voor een sleutelpopulatie van minstens 100 broedparen.
Conclusie	Voorstel deels overnemen De draagkrachtindicatie in de doelstelling wordt verhoogd van tenminste 10 naar tenminste 70 broedparen. Deze wijziging is gebaseerd op een recenter gemiddelde dan dat van 1999-2003. Voor die periode waren geen betrouwbare gegevens beschikbaar van het aantal territoria waarvoor een behoudsopgave geldt. Volgens de systematiek kan in dergelijke gevallen worden uitgeweken naar een aansluitende periode waarover betere gegevens beschikbaar zijn, in dit geval de periode 2002-2006. Bij het uitbreiden van de doelstelling tot een aantal van 100 paren zou dit betekenen dat de doelstelling gewijzigd moet worden in "uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied". Hier is vanuit de landelijke behoudsopgave geen aanleiding toe. Wel zal in de toelichting op het doel worden toegevoegd dat het gebied op termijn voldoende draagkracht kan krijgen voor een zelfstandige sleutelpopulatie.
Mogelijkheden bp	De toename van het aantal rietzangers kan leiden tot een sleutelpopulatie door mee te profiteren van kernopgave 4.12 overjarig riet: herstel van grote oppervlakten/brede zones overjarig riet inclusief waterriet door herstel van natuurlijke peildynamiek en tegengaan verdroging voor moerasvogels.

Voorstellen niet overnemen:

13. Roerdomp (A021b)	
Provincie	Drenthe
Gebiedsnummer	19 Leekstermeergebied
Wijzigingsvoorstel	Waarde toevoegen met complementaire doelstelling: ontwikkeling leefgebied voor een populatie van 2-5 broedparen.
Conclusie	Het voorstel niet overnemen Het gebied voldoet niet aan de 1%-drempel voor opname van de soort als instandhoudingsdoelstelling. Daarnaast kan een complementaire doelstelling voor een broedvogel alleen aan een Habitatrichtlijngebied worden toegevoegd (Natura 2000 doelendocument). Het gebied is geen Habitatrichtlijngebied.
Mogelijkheden bp	Het is mogelijk om in het beheerplan aandacht te besteden aan de roerdomp, ook al is er geen instandhoudingsdoelstelling voor geformuleerd. De roerdomp kan in dit gebied profiteren van de instandhouding van het leefgebied van andere moerasvogels en op die manier meeliften op de maatregelen in het beheerplan.

14. Herstellende hoogvenen (H7120)	
Provincie	Drenthe
Gebiedsnummer	29 Havelte -Oost
Wijzigingsvoorstel	Herstellend hoogveen (H7120) als complementair doel toevoegen met doelstelling behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit, met mogelijkheid ten gunste van actieve hoogvenen, subtype <i>heideveentjes</i> (H7110B).
Conclusie	Voorstel niet overnemen Er is alleen sprake van het habitattype Herstellende hoogvenen (H7120) indien er sprake is van een voormalig actief hoogveen van het subtype <i>hoogveenlandschap</i> (H7110A). Gezien de ligging in een laagte en de afwezigheid van een lensvorm (i.e. acrotelm, essentieel voor H7110A) is het Uffelterveen/Kolonieveen nooit uitgegroeid tot <i>hoogveenlandschap</i> . Het is daarom niet mogelijk habitattype H7120 Herstellend hoogveen te realiseren en als instandhoudingsdoelstelling op te nemen. Het overgrote deel kan wel worden aangemerkt als het (in slechte kwaliteit verkerende) habitattype actieve hoogvenen, subtype <i>heideveentjes</i> (H7110B). Overigens, het is niet mogelijk om voor Herstellende hoogvenen (H7120) een complementair doel op te nemen. Complementaire instandhoudingsdoelstellingen worden alleen opgenomen voor de in

	het Natura 2000 doelendocument (2006) genoemde waarden. H7120 valt hier niet onder.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

15. Geelgerande waterroofkever	
Provincie	Drenthe
Gebiedsnummer	29 Havelte -Oost
Wijzigingsvoorstel	Brede geelgerande waterroofkever toevoegen aan de Nederlandse lijst van Natura 2000-doelen voor dit gebied (en Dwingelderveld).
Conclusie	Voorstel niet overnemen Voor de natuurwaarden die staan op Nederlandse referentielijst heeft Nederland de verplichting gebieden aan te wijzen. De geelgerande waterroofkever staat niet op deze lijst. Het toevoegen van nieuwe soorten aan deze lijst of aan de communautaire lijst (lijst met alle te beschermen natuurwaarden van Europa) is momenteel niet aan de orde.
Mogelijkheden bp	Indien gewenst is het mogelijk de geelgerande waterroofkever wel mee te nemen en verder uit te werken in het beheerplan, naast de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen. Dit mag echter niet ten koste van gaan van deze instandhoudingsdoelstellingen.

provincie Overijssel

Voorstellen overnemen:

1. Begrenzing	
Provincie	Overijssel
Gebiedsnummer	39 Vecht- en Beneden-Reggegebied
Wijzigingsvoorstel	Exclavering camping Lemeleresch.
Conclusie	Voorstel overnemen Van de camping is reeds in het ontwerp -aanwijzingsbesluit een deel (2 ha) uitgezonderd wegens afwezigheid van actuele habitatwaarden. De camping betreft echter nog twee percelen (3 ha). Op één perceel staan volgens de topografische kaart vakantiehuisjes. Het tweede perceel betrof bouwland maar is in 2007 door de camping aangekocht en in gebruik genomen. Aangezien deze percelen geen functie meer hebben of hadden voor de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied kunnen ze zonder bezwaar worden geëxclaveerd.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

2. Rivierdonderpad (H1163)	
Provincie	Overijssel
Gebiedsnummer	39 Vecht- en Beneden-Reggegebied
Wijzigingsvoorstel	Ten gunste formulering opnemen voor stroomdalgraslanden ten nadele van de rivierdonderpad.
Conclusie	Voorstel overnemen Gezien de zeer ongunstige staat van het habitattypetype stroomdalgraslanden en de 'sense of urgency' die aan de herstelopgave is toegekend, moeten op korte termijn de omstandigheden voor dit habitattypetype op orde gebracht worden. De provincie constateert hierbij terecht een knelpunt, omdat voor herstel van de rivierdynamiek onder meer stortstenen verwijderd moeten worden. En juist deze stenen vormen het belangrijkste leefgebied van de rivierdonderpad. Mitigerende en compenserende maatregelen kunnen gezien de grootschaligheid, de noodzaak en de urgentie van rivierherstel, een achteruitgang van de kwaliteit en de omvang van het leefgebied mogelijk niet (helemaal) voorkomen.
Mogelijkheden bp	Voorafgaand aan het verwijderen van de stenen, kunnen de rivierdonderpadden weggevangen worden en elders worden uitgezet. Wellicht dat op sommige plaatsen een enkele stortsteen kan blijven liggen. Dit brengt het doel voor stroomdalgraslanden niet in gevaar. Bovendien wordt hiermee voorkomen dat de soort mogelijk geheel verdwijnt uit het gebied. Gezien de geringe actieradius van de rivierdonderpad (enkele meters) en de relatief lage aantallen, kan een beperkt aantal stenen waarschijnlijk volstaan. Bij het daadwerkelijk uitvoeren van het rivierherstel dient er op een dergelijke manier rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van de rivierdonderpad.

3. Begrenzing	
Provincie	Overijssel
Gebiedsnummer	45 Springendal & Dal van de Mosbeek
Wijzigingsvoorstel	Verwijdering westelijke uitloper.
Conclusie	Voorstel overnemen Bij de aanmelding is de westelijke uitloper van het gebied meegenomen wegens het voorkomen van de habitatsoort vliegend hert in enkele oude eikenhoutwallen die hier aanwezig zijn. Aangezien in het betreffende deelgebied geen recente waarnemingen zijn gedaan en het (potentieel geschikte) leefgebied ruim 1 km is verwijderd van de dichtstbijzijnde deelpopulatie (Mandermaten, in het gebied) kan het verzoek van de provincie worden gehonoreerd.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

4. Begrenzing: verwijderen deelgebied Vetpot	
Provincie	Overijssel

Gebiedsnummer	46 Bergvennen & Brecklenkampse Veld
Wijzigingsvoorstel	Verwijderen Vetpot en twee agrarische percelen en in plaats daarvan een vergelijkbaar areaal nieuwe natuur opnemen; doelstelling voor vochtige heiden (H4010 A) van behoud naar uitbreiding.
Conclusie	Voorstel overnemen Het deelgebied Vetpot maakte oorspronkelijk geen deel uit van het te beschermen gebied. Vanwege het type blauwgraslanden is het later toegevoegd, maar dat type bleek niet aanwezig te zijn; wel bleek 3 ha vochtige heiden aanwezig te zijn. Bescherming van dit deelgebied, dat omgeven wordt door agrarisch gebied, heeft grote gevolgen voor de omgeving, doordat het hoge eisen stelt aan de luchtkwaliteit en de hydrologie. Er is daarom weerstand in de streek om dit deelgebied op te nemen in de begrenzing. Het voorgestelde alternatief betreft een noordoostelijk gelegen enclave waar de verwerving voor realisatie van nieuwe natuur al is gestart. Deze enclave is van grote betekenis voor het hydrologisch herstel van het Natura 2000-gebied én biedt goede mogelijkheden voor het ontwikkelen van onder andere vochtige heiden. De doelstelling voor dat type kan dan zelfs beter worden behaald (10 ha meer). Gezien het feit dat de ontwikkeling van vochtige heiden in de enclave aanstaande is en het gebied door toevoeging van de enclave netto niet kleiner zal worden, is het verdedigbaar om voor dit gebied een uitzondering te maken op de vastgestelde lijn en het (min of meer losliggende) deelgebied Vetpot uit de begrenzing te halen.
Mogelijkheden bp	De ontwikkeling van het type vochtige heiden moet zo spoedig mogelijk plaatsvinden.

5. Droge heiden (H4030)	
Provincie	Overijssel
Gebiedsnummer	48 Lemselermaten
Wijzigingsvoorstel	Doelstelling van droge heiden laten vervallen.
Conclusie	Voorstel overnemen De als droge heide aangeduide vegetatie blijkt een vrij soortenarme vegetatie gedomineerd door struikheide. Het gaat hier in feite om een verdroogde vorm van vochtige heiden (H4010) dat in mozaiek voorkomt met een goed ontwikkelde vorm van vochtige heiden. Herstelmaatregelen zijn gericht op het verbeteren van de waterhuishouding om verdroging tegen te gaan van onder andere vochtige heide.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

6. Zwakgebufferde vennen (H3130)	
Provincie	Overijssel
Gebiedsnummer	48 Lemselermaten
Wijzigingsvoorstel	Doelstelling van zwakgebufferde vennen laten vervallen.
Conclusie	Voorstel overnemen Het habitatype is op 2 locaties (tijdelijk) aanwezig o.a. als gevolg van herstelmaatregelen. Het voorkomen is van marginale betekenis en heeft een onzekere toekomst. Deze locaties bevatten ook kenmerken van andere habitattypen zoals trilveen (H7140), kalkmoeras (H7230) of rietmoeras en het gaat dus feitelijk om een overgang naar andere habitattypen. Vandaar dat het voornemen is de doelstelling te laten vervallen.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

7. Oude eikenbossen (H9190)	
Provincie	Overijssel
Gebiedsnummer	50 Landgoederen Oldenzaal
Wijzigingsvoorstel	Habitatype oude eikenbossen verwijderen uit aanwijzingsbesluit, aangezien deze volgens de definitie van het profielendocument niet voorkomt.
Conclusie	Voorstel overnemen Door aanpassing van de definitie van dit habitatype in het Natura 2000 profielendocument, wordt in Landgoederen Oldenzaal betreffende de bodem en vegetatie niet meer aan de criteria van het habitatype voldaan. De bossen die tot dit habitatype werden gerekend, behoren geheel tot het habitatype beuken-

	eikenbossen met hulst (H9120). Voor dit habitattype zal dan ook een doelstelling moeten worden opgenomen.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

8. Begrenzing nieuwe natuur	
Provincie	Overijssel
Gebiedsnummer	54 Witte Veen
Wijzigingsvoorstel	Verwijderen perceel nieuwe natuur.
Conclusie	Voorstel overnemen De grens van de aanmelding van het Habitatrichtlijngebied bleek een agrarisch perceel te doorsnijden. Dit bovengenoemde perceel is bij de ontwerp-aanwijzing reeds uit de begrenzing verwijderd.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

9. Begrenzing verkleinen	
Provincie	Overijssel
Gebiedsnummer	37 Oldematen & Veerslootslanden
Wijzigingsvoorstel	Noordoostelijk beheersgebied zonder Natura 2000-waarden buiten de begrenzing brengen
Conclusie	Voorstel overnemen Het voorstel betreft een verkleining van ca. 250 ha (ca. 25% van het gebied). Deze verkleining is goed onderbouwd, omdat de voor het gebied van belang zijnde waarden niet aanwezig zijn in het bedoelde deelgebied (met uitzondering van de bermsloot van de Postweg). Het deelgebied was begrensd vanwege de grote modderkruiper, maar de sloten blijken al geruime tijd te zijn dichtgegroeid (en er zijn ook geen habitattypen aanwezig). Het voornemen is dan ook dit deelgebied uit de begrenzing te halen. Er zijn echter ook zienswijzen die verzoeken om het zuidoostelijk gelegen gebied rond de Veerslootslanden uit te breiden met (reeds grotendeels door Staatsbosbeheer verworven) nieuwe natuur. Bedoelde uitbreiding is van belang voor het hydrologisch herstel van het habitatype blauwgrasland (met een 'sense of urgency'). Bovendien is hier wél veel geschikt leefgebied voor de grote modderkruiper aanwezig. Deze zienswijzen zijn dus ecologisch goed onderbouwd.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

Voorstellen niet overnemen:

10. Begrenzing Vogelrichtlijngebied verkleinen	
Provincie	Overijssel
Gebiedsnummer	35 Wieden
Wijzigingsvoorstel	a) Gelijktrekken van de grens van Vogel- en Habitatrichtlijnbe grenzing tot de grens van de Habitatrichtlijn voor Wieden; b) Gelijktrekken van de grens van Vogel- en Habitatrichtlijnbe grenzing tot de grens van de Habitatrichtlijn voor Wieden conform motie Oostra: Vogelrichtlijngebied ten noorden van Wanneperveen en ten westen van Gasthuisdijk verwijderen uit de Natura 2000-begrenzing.
Conclusie	Voorstel niet overnemen a) Het voorstel kan niet worden overgenomen omdat een dergelijke grootschalige verkleining van een Vogelrichtlijngebied, waarvan de begrenzing reeds in 2000 onherroepelijk is vastgesteld, buiten deze procedure valt. Een verkleining van een reeds aangewezen Vogelrichtlijngebied kan slechts aan de orde zijn, indien er sprake is van een kennelijke begrenzingsfout. Dat is hier niet het geval, hetgeen reeds eerder door de Raad van State is bevestigd in een beroepsprocedure in 2004. b) Dit geldt evenzeer voor het deelgebied ten noorden van Wanneperveen zoals bedoeld in de motie Oostra van 14 oktober 2009. Dit deelgebied betreft een strook percelen tussen Wanneperveen en de Gasthuisdijk, dat grenst aan het moerasgebied rond de Bovenwijde en overwegend uit grasland bestaat. Evenals de noordelijker gelegen graslanden langs de Gasthuisdijk, zijn deze uitsluitend opgenomen wegens de aanwezigheid van graslanden. Deze maken in hun algemeenheid deel uit van het leefgebied van grasetende watervogels (ganzen), waarvoor het gebied is

	<p>aangewezen. Daarbij is indertijd (2000) geen rekening gehouden met het feit dat de foeragerende ganzen, zoals nu blijkt uit de door u verstrekte verspreidingskaart, vooral het graslandgebied ten noordoosten van de Bovenwijde gebruiken. Het leefgebied van ganzen en zwanen bestaat uit open water (in gebruik als rust- en slaappleaats) en graslanden (voedselgebieden). Andere vogelsoorten waarvoor De Wieden zijn aangewezen, hebben als leefgebied moerassen. De begrenzing is vervolgens bepaald aan de hand van de ligging van plassen (open water), moerassen en graslanden in en rond De Wieden. In het aanwijzingsbesluit van 2000 is dit als volgt verwoord: "De Wieden is aangewezen als Speciale Beschermingszone onder de Vogelrichtlijn, vanwege de aanwezigheid van plassen, uitgestrekte moerassen en omringende graslanden die als geheel het leefgebied vormen van een aantal in artikel 4 van de Richtlijn bedoelde vogelsoorten. Het is een watergebied dat het leefgebied vormt van soorten van Bijlage I (...) en tevens fungeert als broedgebied, overwinteringsgebied en rustplaats in de trekzone van andere trekvogelsoorten (...)." Wellicht ten overvloede zij erop gewezen, dat toentertijd dus niet voor elk deelgebied afzonderlijk is onderzocht of de betreffende vogelsoorten er ook daadwerkelijk geregeld van gebruik maken.</p>
Mogelijkheden bp	n.v.t.

11. Begrenzing noordwestelijk deel	
Provincie	Overijssel
Gebiedsnummer	36 Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht
Wijzigingsvoorstel	In noordwestelijk deel Natura 2000-grens op de Habitatrichtlijn grens leggen.
Conclusie	<p>Voorstel niet overnemen</p> <p>Het verzoek betreft een verkleining van een onherroepelijk vastgestelde Vogelrichtlijn grens. Aangezien de betreffende graslanden fungeren als leefgebied voor vogels waarvoor het gebied is aangewezen, waaronder de kleine zwaan, smient en de kolgans, kan dit voorstel niet worden overgenomen. Het betreft immers geen kennelijke begrenzingsfout.</p>
Mogelijkheden bp	n.v.t.

12. Overgangs- en trilvenen, trilvenen (H7140A)	
Provincie	Overijssel
Gebiedsnummer	39 Vecht- en Benedenreggegebied
Wijzigingsvoorstel	Verzocht wordt een ten gunste formulering voor stroomdalgraslanden (H6120) op te nemen ten nadele van (de oppervlakte) trilvenen (H7140A).
Conclusie	<p>Voorstel niet overnemen</p> <p>De landelijke staat van instandhouding van trilvenen is zeer ongunstig. Hierdoor is een 'ten gunste' formulering voor stroomdalgraslanden (H6120) ten nadele van trilvenen (H7140A) formeel niet mogelijk (Natura 2000 doelendocument, 2006). Op alle plaatsen waar trilveen voorkomt is sprake van toestroom van grondwater, maar wordt daar door verdroging bedreigd. Hoewel de grondwaterstanden enigszins door de Vecht worden bepaald, is de toestroom van het kwelwater belangrijker. Enkele kortdurende inundaties (in de winter) zullen waarschijnlijk niet tot achteruitgang van het trilveen leiden. Het doel voor trilvenen is bescheiden en kan goed gecombineerd worden met herstel van de stroomdalgraslanden.</p>
Mogelijkheden bp	n.v.t.

Voorstellen aanhouden:

13. Begrenzing Dinkelland	
Provincie	Overijssel
Gebiedsnummer:	49 Dinkelland
Wijzigingsvoorstel:	Begrenzing langs de Dinkel beperken.
Conclusie	<p>Voorstel aanhouden</p> <p>Het verzoek kan op dit moment niet worden gehonoreerd, aangezien het meer tijd vergt om inhoudelijk goed te beoordelen. Dit is een ingrijpend voorstel voor wijziging van de (aangemelde) begrenzing: ongeveer 50% verkleining in het Dinkeldal (overeenkomend met ca. 300 ha). Hierbij moet in aanmerking worden genomen, dat</p>

	de eerdere verwijdering van landgoed Singraven (240 ha) in ontwerp daar nog bovenop komt. De onderbouwing van de keuze en de omvang van de zoekgebieden is momenteel onvoldoende bekend, maar het is mogelijk dat niet alle cultuurgronden langs de Dinkel (veelal nieuwe natuur) noodzakelijk zijn voor de beoogde instandhoudingsdoelstellingen. Het is op deze korte termijn niet mogelijk om een goede afweging te maken. Voorgesteld wordt de begrenzing in het voorjaar in meer detail in het veld met de provincie te bespreken op ambtelijk niveau.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

provincie Gelderland

Voorstellen overnemen:

1. Vochtige alluviale bossen, zachthoutoibossen (H91E0A)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	38 Uiterwaarden IJssel
Wijzigingsvoorstel	Verzoek om toelichting op het doel van vochtige alluviale bossen in Uiterwaarden IJssel (038) aan te passen. De verwijzing naar de Duursche Waarden verwijderen waarin een prioritering van graslandtypen boven oibossen wordt gegeven vanwege de functie als foerageergebied voor ganzen. Deze nadere inperking van de doelstelling voor dit type is onnodig en onjuist omdat genoemde graslandtypen slechts een heel beperkte waarde hebben als foerageergebied voor ganzen.
Conclusie	Voorstel overnemen: De analyse van de provincie Gelderland is juist dat stroomdalgrasland en glanshaverhooiland niet als belangrijk foerageergebied voor de ganzen geldt. De vermelding van het belang van deze habitattypen als foerageergebied voor ganzen, en derhalve als reden voor de behoudopgave van vochtige alluviale bossen, <i>zachthoutoibossen</i> (H91E0A), betreft een technische fout. De prioritering wordt uit de toelichting van de doelstelling verwijderd.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

2. Vochtige alluviale bossen, beekbegeleidend (H91E0C)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	57 Veluwe
Wijzigingsvoorstel	Verzoek om het doel voor dit type naar beneden bij te stellen van uitbreiding oppervlakte naar behoud oppervlakte. Binnen het gebied is de omvang zeer beperkt, het habitatype komt vooral buiten de begrenzing voor.
Conclusie	Voorstel overnemen Uit nadere onderbouwing van de provincie Gelderland alsmede KWR (voorheen KIWA) blijkt dat er zeer weinig potenties zijn om dit habitatype uit te breiden binnen de begrenzing van de Veluwe. De kansen liggen vooral buiten de begrenzing. Vandaar dat het voornemen is dit voorstel over te nemen.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

3. Beuken-eikenbossen met hulst (H9120)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	57 Veluwe
Wijzigingsvoorstel	Doel beuken-eikenbossen bijstellen naar uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Conclusie	Voorstel overnemen In tegenstelling tot waar bij het opstellen van het ontwerp-aanwijzingsbesluit van werd uitgegaan, blijkt volgens de eigenaren en beheerders van de terreinen dat het in het gebied aanwezige beuken-eikenbos een matig ongunstige staat van instandhouding kent en er potenties zijn voor verbetering. Aanpassing van de doelstelling naar verbetering kwaliteit wordt dus ondersteund, mede gezien de landelijke verbeteropgave van het habitatype. Doel uitbreiding oppervlakte blijft gehandhaafd.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

4. Oude eikenbossen (H9190)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	57 Veluwe
Wijzigingsvoorstel	Doel oude eikenbossen richten op uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Conclusie	Voorstel overnemen Voorstel is conform het ontwerp-aanwijzingsbesluit.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

5. Eiken-haagbeukenbossen, hogere zandgronden (H9160A)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	57 Veluwe
Wijzigingsvoorstel	Provincie verzoekt het doel voor eiken-haagbeukenbossen te verwijderen.
Conclusie	Voorstel overnemen Door aanpassing van de definitie van dit habitattypen in het Natura 2000 profielendocument, wordt op de Veluwe niet meer aan de criteria van het habitattypen voldaan. De bossen die tot dit habitattypen werden gerekend, behoren hierdoor geheel tot het habitattypen beuken-eikenbossen met hulst (H9120). Dit betekent dat de doelstelling voor eiken-haagbeukenbossen, <i>hogere zandgronden</i> (H9160A) in het gebied Veluwe wordt verwijderd en de bedoelde oppervlakte nu valt onder beuken-eikenbossen met hulst (H9120).
Mogelijkheden bp	n.v.t.

6. Gevlekte witsnuitlibel (H1042)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	57 Veluwe
Wijzigingsvoorstel	Geen kwantitatief doel voor gevlekte witsnuitlibel.
Conclusie	Voorstel overnemen Gezien de onzekerheid over de populatiegrootte in diverse gebieden, worden de gebiedsdoelstellingen van de gevlekte witsnuitlibel (H1042) beperkt tot behoud of herstel van het leefgebied ten behoeve van een duurzame populatie, zonder daarbij aantallen te noemen.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

7. Vochtige heiden, hogere zandgronden (H4010A)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	61 Korenburgerveen
Wijzigingsvoorstel	Doelstelling van verbetering kwaliteit bijstellen naar behoud kwaliteit (vasthouden aan oorspronkelijke doel in gebiedendocument).
Conclusie	Voorstel overnemen Uit recente ecologische informatie van verschillende bronnen blijkt dat het overgrote deel van het aanwezige habitattypen vochtige heiden, <i>hogere zandgronden</i> (H4010A) al goed ontwikkeld is (2,6 ha) en een zeer geringe oppervlakte matig ontwikkeld is (0,1 ha). Overige vegetatie vochtige heiden in het gebied van matige kwaliteit, komt voor op veengrond en wordt gerekend tot het habitattypen herstellende hoogvenen (H7120).
Mogelijkheden bp	n.v.t.

8. Begrenzing leefgebied kamsalamander (H1166)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	61 Korenburgerveen
Wijzigingsvoorstel	Randzone Vragenderveen uit de begrenzing halen. N.B.: dit betreft een toespitsing van het oorspronkelijke voorstel: geen expliciete instandhoudingsdoelstelling voor de kamsalamander in de Achterhoek. De provincie is van mening dat de leefgebiedenbenadering effectiever is om deze soort te beschermen en zich te laten ontwikkelen dan juridische bescherming.
Conclusie	Voorstel overnemen Stichting Marke Vragender Veen heeft bezwaren tegen het beschermen van een aantal percelen waarin poelen voor de kamsalamander zijn aangelegd. Deze stichting heeft dat op vrijwillige basis gedaan, in de veronderstelling dat dat niet zou leiden tot strikte bescherming van dit leefgebied (zo was beloofd bij de ruilverkaveling). Nu de betreffende percelen sinds 2004 zijn beschermd vanwege de kamsalamander, bestaat de vrees dat mogelijk ook andere te beschermen waarden gaan ontstaan, met gevolgen voor de omgeving (externe werking). Na de aanmelding bleek dat ook ten oosten van het gebied leefgebied van de kamsalamander aanwezig is (in een natuurgebied). In het ontwerp-aanwijzingsbesluit is dit oostelijke leefgebied mee begrensd. Het is mijn voornemen om de westelijke randzone (met een even groot leefgebied) buiten de begrenzing te brengen, omdat dit niet bezwaarlijk is voor het behouden van de populatie kamsalamanders. Voor een duurzame populatie in het Korenburgerveen en omgeving, is het echter wel belangrijk dat (op vrijwillige basis) behoud van de voortplantingspoelen gegarandeerd blijft. Om hieraan invulling te kunnen geven, geldt de voorwaarde dat u op korte termijn een gebiedsgericht beschermingsplan opstelt voor de kamsalamander buiten het Natura 2000-netwerk in het kader van de Leefgebieden benadering. De verwachting is dat, vanwege het vrijwillige karakter van een afspraak over bescherming van het leefgebied van de kamsalamander in deze regio, het draagvlak in de streek weer hersteld zal kunnen worden. En daar is ook de landelijke doelstelling voor de kamsalamander bij gebaat.
Mogelijkheden bp	Het is belangrijk dat de uitzondering die voor dit gebied wordt gemaakt, ondersteund wordt door een afspraak met de streek dat ook het leefgebied van de kamsalamander buiten de begrenzing in stand blijft of zelfs zal toenemen. Zo kan duidelijk worden of de gewenste bijdrage aan de landelijke doelstelling inderdaad mede door de leefgebiedenbenadering gehaald kan worden.

9. Begrenzing, gebied verkleinen	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	63 Bekendelle
Wijzigingsvoorstel	Uitloper van het gebied, zijnde bosperceel grenzend aan erf, exclaveren (2 ha).
Conclusie	Voorstel overnemen De onderbouwing van de provincie biedt aanvullend inzicht in de begrenzing. Aangezien er geen waarden in de uitloper aanwezig zijn en de uitloper anderszins ook geen bijdrage aan de instandhouding van het gebied levert is het niet nodig om de uitloper te handhaven.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

10. Kamsalamander (H1166)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	64 Wooldse Veen
Wijzigingsvoorstel	Doel voor de kamsalamander schrappen. De soort komt hier niet voor.
Conclusie	Voorstel overnemen De kamsalamander is ten tijde van de aanmelding (2003) waargenomen in een kilometerhok dat deels overlapt met het Habitatrichtlijngebied Wooldse Veen en derhalve aan het gebied toegekend. Uit een nadere analyse van de kartering is gebleken dat de waarneming net buiten het gebied ligt en daardoor niet aan het

	gebied kan worden toegerekend. De soort is sinds 1991 niet meer in het Natura 2000-gebied aangetroffen en de instandhoudingsdoelstelling kan vervallen.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

11. Slikkige rivieroeveren (H3270)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	66 Uiterwaarden Neder-Rijn
Wijzigingsvoorstel	Uitbreidingsdoelstelling voor slikkige rivieroeveren voor dit gebied laten vervallen, indien geen regionale doelstelling wordt geformuleerd.
Conclusie	<p>Voorstel overnemen</p> <p>Het habitattype komt voor in het gebied, maar heeft binnen de huidige habitatrictlijn begrenzing weinig uitbreidingsmogelijkheden. Uit de informatie van de provincie blijkt dat de voor dit habitattype belangrijke dynamiek (overstroming) in dit gebied veelal ontbreekt. Voor het habitattype is een doelstelling van behoud van het habitattype dan meer reëel dan uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit.</p> <p>Uitbreidingsdoelstelling kan gehandhaafd blijven indien de begrenzing van Vogel- en Habitatrictlijn gelijk worden getrokken (zie wijzigingsvoorstel 13).</p>
Mogelijkheden bp	n.v.t.

12. Vochtige alluviale bossen, zachthoutoibossen (H91EOA)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	68 Uiterwaarden Waal
Wijzigingsvoorstel	Verzoek om toelichting op het doel van vochtige alluviale bossen in Uiterwaarden Waal aan te passen door de uitbreidingsmogelijkheden in dit gebied te relativeren.
Conclusie	<p>Voorstel overnemen</p> <p>Gezien het grote belang van de Waal voor waterafvoer van de Rijn, zijn de ontwikkelingsmogelijkheden voor vochtige alluviale bossen, <i>zachthoutoibossen</i> (H91EOA) in het gebied Uiterwaarden Waal inderdaad beperkt. De uitbreidingsmogelijkheden van het habitattype blijven echter bestaan met name in en langs uitgegraven terreinen. Derhalve kan de instandhoudingsdoelstelling niet aangepast worden. Wél zal in de toelichting op het doel de beschrijving van het gebied Uiterwaarden Waal als één van de belangrijkste gebieden voor ontwikkeling van dit habitattype verwijderd worden.</p>
Mogelijkheden bp	De beperkte mate van uitbreiding kan verder uitgewerkt worden in het beheerplan.

13. Gelijktrekken begrenzing Vogel- en Habitatrictlijngebieden	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	'Rijntakken': Uiterwaarden IJssel (38); Uiterwaarden Neder-Rijn (66); Gelderse Poort (67); Uiterwaarden Waal (68)
Wijzigingsvoorstel provincie	Gelijktrekken grenzen Vogel- en Habitatrictlijngebieden in verband met huidige lappendeken van verschillende beschermingsregimes in dit gebied.
Conclusie	<p>Voorstel overnemen</p> <p>Het Bestuurlijk Overleg Bovenrivieren heeft voorgesteld om binnen de vier gebieden geen onderscheid te maken tussen Vogelrichtlijngebieden en Habitatrictlijngebieden. Dat is op zich conform de algemene beleidslijn. Het leidt tevens tot een vereenvoudiging van het beschermingsregime (zo vallen de complementaire Habitatrictlijn doelen binnen Vogelrichtlijngebieden onder de 'gewone' instandhoudingsdoelstellingen). En het geeft veel meer ruimtelijke flexibiliteit bij het bereiken van de doelen, iets wat erg belangrijk is in het uitvoeringstraject van Ruimte voor de Rivier.</p> <p>Het aandeel Habitatrictlijngebied is echter in de huidige begrenzingen vrij gering (met uitzondering van de Gelderse Poort). Hoewel het gelijktrekken dan ook tot een forse vergroting van het Habitatrictlijnoppervlak leidt, is verzwaring van het beschermingsregime slechts ten dele aan de orde. Dit vanwege het feit dat er reeds complementaire habitatrictlijn doelen zijn gekoppeld aan het gehele vogelrichtlijngebied.</p> <p>Het is, alles afwegende, het voornemen van de Minister van LNV om de begrenzingen gelijk te trekken, mits er draagvlak voor is bij alle bevoegde gezagen</p>

	en de maatschappelijke organisaties. Ook het moment van uitvoeren (bij of na het vaststellen van de definitieve aanwijzingsbesluiten) hangt daarvan af.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

14. Begrenzing vergroten	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	'Rijntakken': Uiterwaarden IJssel (38)
Wijzigingsvoorstel	Het compensatiegebied Havikerwaard voor overwinterende ganzen binnen de begrenzing brengen.
Conclusie	Voorstel overnemen Het buiten Natura 2000 gelegen deel van het compensatiegebied voor overwinterende ganzen (de betreffende percelen zijn aangrenzend aan de huidige begrenzing), wordt in zijn geheel opgenomen binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

15. Begrenzing tot aan de teen van de dijk terug brengen	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	'Rijntakken': Uiterwaarden IJssel (38); Uiterwaarden Neder-Rijn (66); Gelderse Poort (67); Uiterwaarden Waal (68); Loevestein, Pompveld & Kornsche boezem (71)
Wijzigingsvoorstel	De provincie stelt voor om de grens van het Natura 2000 gebied te laten lopen tot aan de buitendijkse zijde van de kruin van de dijk in geval er op het dijktaalud bijzondere natuurwaarden aanwezig zijn en indien zulke waarden niet aanwezig zijn op het dijktaalud om de grens tot aan de teen van de buitendijkse zijde van de dijk te laten lopen.
Conclusie	Voorstel overnemen Het voorstel kan worden overgenomen voor zover de voorgestelde aanpassingen betrekking hebben op de als Habitatrichtlijngebied begrensde delen van de Natura 2000-gebieden (zie echter ook wijzigingsvoorstel 13). Dit moet nog wel op een praktische manier worden uitgewerkt. Immers de trajecten waarbij ook het dijktaalud binnen de begrenzing valt of wordt opgenomen, moeten wel in het veld herkenbaar zijn en niet te verbrokkeld liggen.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

16. Begrenzing buitendijkse gebieden	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	'Rijntakken': Uiterwaarden IJssel (38); Uiterwaarden Neder-Rijn (66); Gelderse Poort (67); Uiterwaarden Waal (68); Loevestein, Pompveld & Kornsche boezem (71)
Wijzigingsvoorstel	Toekomstige buitendijkse gebieden niet automatisch mee begrenzen.
Conclusie	Voorstel overnemen Door dijkverlegging (en andere wijzigingen van topografie) wordt de grens van Natura 2000-gebieden niet automatisch ook aangepast. Dat kan slechts gebeuren door het nemen van een wijzigingsbesluit. Dit kan in de besluiten wellicht nog worden verduidelijkt. Projecten waarbij dijkverlegging en/of andere belangrijke wijzigingen in de topografie optreden, zullen mogelijk aanleiding zijn de begrenzing van het gebied aan te passen.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

17. Glanshaver- en vossenstaartheilanden (H6510)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	'Rijntakken': Uiterwaarden IJssel (38) en Uiterwaarden Waal (68)
Wijzigingsvoorstel	Toelichting op het doel glanshaver- en vossenstaartheilanden (H6510) aanpassen aan recente habitatkartering; het habitatype komt op meer plaatsen voor dan eerder gedacht.
Conclusie	Voorstel overnemen De subtypen blijken op meer plaatsen voor te komen dan nu vermeld staat. De toelichting op het doel en de beschrijving van de verspreiding van het habitatype

	(paragraaf 4.4 Nota van Toelichting) zullen worden aangepast in de besluiten Uiterwaarden Waal en IJssel.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

18. Kamsalamander (H1166)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	'Rijntakken': Uiterwaarden IJssel (38); Uiterwaarden Neder-Rijn (66); Gelderse Poort (67); Uiterwaarden Waal (68); Loevestein, Pompveld & Kornsche boezem (71)
Wijzigingsvoorstel	De toelichting op het doel kamsalamander aanpassen aan de beperkte rol van de uiterwaarden voor verbinding van de leefgebieden.
Conclusie	Voorstel overnemen In de toelichting op de doelstellingen van de kamsalamander in de Rijntakken kan het belang van de verbinding met binnendijks gelegen populaties als volgt geëxpliciteerd worden: <i>"De populaties in de uiterwaarden kunnen lijden onder (extreem) hoog water. Voor het in stand houden van duurzame populaties zijn daarom de verbindingen met binnendijkse populaties van belang."</i>
Mogelijkheden bp	n.v.t.

19. Begrenzing technische correcties	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	'Rijntakken': Uiterwaarden IJssel (38); Uiterwaarden Neder-Rijn (66); Gelderse Poort (67); Uiterwaarden Waal (68); Loevestein, Pompveld & Kornsche boezem (71)
Wijzigingsvoorstel	Technische correcties op begrenzings en exclaverings doorvoeren onder voorbehoud van informatie die met het beheerplan beschikbaar komt.
Conclusie	Voorstel overnemen Dit aanbod voor advies bij de vaststelling van de definitieve begrenzing wordt graag aangenomen.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

20. Porseleinhoen (A119b)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	'Rijntakken': Uiterwaarden IJssel (38); Uiterwaarden Neder-Rijn (66); Gelderse Poort (67); Uiterwaarden Waal (68)
Wijzigingsvoorstel	Verduidelijken hoe de doelstelling (doelniveau met betrekking op gunstige jaren) voor het porseleinhoen begrepen moet worden.
Conclusie	Voorstel overnemen De aantallen in de doelen zijn volgens de systematiek ontleend aan historische maxima op basis van langjarige telgegevens van SOVON. De toelichtingen bij de instandhoudingsdoelstellingen zullen (waar nodig) worden aangevuld met een beschrijving van 'goede broedplekken' en een definitie van 'gunstige jaren' voor het porseleinhoen: 'goede broedplekken' voor het porseleinhoen zijn open moerassige terreinen van minimaal 1-2 ha met matig voedselrijk water. 'Gunstige jaren' voor het porseleinhoen zijn jaren met hoge rivierwaterstanden met inundaties van uiterwaarden in mei/juni.
Mogelijkheden bp	Maatregelen tegen verdroging en ten gunste van moerasontwikkeling kunnen een bijdrage leveren aan het herstel van het leefgebied. Of en in welke mate inspanningen gericht op het herstel van natuurwaarden duurzaam zullen bijdragen tot een stabiele populatie van het porseleinhoen moet worden afgewacht. De keuze voor en toepassing van het juiste beheer is hierbij waarschijnlijk essentieel.

21. Rietvogels	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	'Rijntakken': Uiterwaarden IJssel (38); Uiterwaarden Neder-Rijn (66); Gelderse Poort (67); Uiterwaarden Waal (68)
Wijzigingsvoorstel	De doelstellingen van de kolgans (A041), grauwe gans (A043) en smient (A050) zodanig aanpassen dat afname van het foerageergebied van deze soorten ten gunste van de ontwikkeling van het leefgebied van rietvogels mogelijk is.
Conclusie	Voorstel overnemen Middels een ten gunste formulering kan ruimte gecreëerd worden om ten koste van foerageergebied van ganzen en smient, het leefgebied voor een aantal soorten broedvogels uit te breiden. Het betreft de porseleinhoen en kwartelkoning. Voor de gebieden Uiterwaarden Waal, Uiterwaarden IJssel en Uiterwaarden Nederrijn is hiermee reeds maximaal invulling gegeven aan het voorstel van de provincie. Alleen voor het gebied Gelderse Poort kan deze "ten gunste formulering" worden uitgebreid met de soorten woudaap, roerdomp en grote karekiet.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

22. Brandgans (A045)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	'Rijntakken': Uiterwaarden Waal (68)
Wijzigingsvoorstel	Verzoek om de "ten gunste formulering", zoals gebruikt bij de kolgans (A041), ook op te nemen bij de brandgans (A045).
Conclusie	Voorstel overnemen De "ten gunste formulering" kan ook voor de brandgans worden opgenomen. Dit heeft alleen betrekking op het gebied Uiterwaarden Waal.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

23. Bever (H1337)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	'Rijntakken': Uiterwaarden Waal (68)
Wijzigingsvoorstel	Doelen en toelichting voor vochtige alluviale bossen en bever in Uiterwaarden Waal met elkaar in overeenstemming brengen (bever ook op uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied zetten, omdat de vochtige alluviale bossen leefgebied voor de bever betreft).
Conclusie	Voorstel overnemen Het Habitatrichtlijn gedeelte binnen de begrenzing Uiterwaarden Waal biedt binnen de huidige begrenzing voorlopig voldoende potentie voor uitbreiding van de beverpopulatie, bij behoud van het huidige leefgebied. Het uitbreidingsdoel voor habitatype vochtige alluviale bossen, <i>zachtouthoutbossen</i> (H91E0A) in het Vogelrichtlijngebied dient vooral om de beverpopulaties in de Biesbosch en de Gelderse Poort met elkaar te verbinden en vestiging van bevers vanuit deze twee kernpopulaties langs de Waal mogelijk te maken. Binnen het huidige Habitatrichtlijngedeelte van het gebied is er momenteel geen ruimte voor uitbreiding van het habitatype zachtouthoutbossen. In het gedeelte dat alleen valt onder de Vogelrichtlijn is geen bestendige populatie aanwezig. Het opnemen van een complementair ontwikkelingsdoel voor dat gedeelte past niet binnen de systematiek van het Natura 2000 doelendocument (2006). Indien de Habitat- en Vogelrichtlijnbegrenzing gelijk worden getrokken (wijzigingsvoorstel 13) ontstaat echter een andere situatie. Het complementaire doel voor alluviale bossen vervalt dan, omdat het doel wordt opgenomen voor het gehele gebied. De doelstelling van de bever zal hierop aansluitend worden aangepast.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

Voorstellen deels overnemen:

24. Gevlekte witsnuitlibel (H1042)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	59 Teeselinkven
Wijzigingsvoorstel	Geen aantallen in het doel opnemen en het doel beperken tot huidige populatie (= tientallen).
Conclusie	<p>Voorstel deels overnemen</p> <p>Gezien de onzekerheid over de populatiegrootte in diverse gebieden worden de gebiedsdoelstellingen van de gevlekte witsnuitlibel (H1042) beperkt tot behoud of herstel van het leefgebied ten behoeve van een duurzame populatie, zonder daarbij aantallen te noemen. Voor de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding van de soort is het van belang om in alle gebieden met enige potentie te streven naar uitbreiding van de populatie. De kleine populatie in dit gebied vergt extra aandacht om een langdurig voortbestaan te waarborgen. De mogelijke maatregelen om de kwaliteit van het leefgebied te verbeteren (conform de doelstelling in het gebied), zoals deze in de onderbouwing van de provincie wordt gegeven, bieden potentie om een kleine toename van de populatie te realiseren richting enkele tientallen in het Teeselinkven.</p>
Mogelijkheden bp	n.v.t.

25. Zwarte specht (A236b)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	57 Veluwe
Wijzigingsvoorstel	Streefgetal van de populatie zwarte specht naar beneden bijstellen. Doel aanpassen naar (behoud omvang en) verbetering kwaliteit leefgebied. Uitbreiding H2310, H2330, H4030 mag ten koste gaan van het leefgebied van de zwarte specht.
Conclusie	<p>Voorstel deels overnemen</p> <p>De draagkrachtindicatie in de doelstelling wordt verlaagd van 430 broedparen naar 400 broedparen conform de factsheet zwarte specht (SOVON, 2008). Hierin is het aantal broedparen anno 2005 geschat op 350 tot 400. Er is in dit geval gekozen voor het jaar 2005, omdat het gemiddelde 1999-2003 van 430 broedparen in het ontwerp-aanwijzingsbesluit is gebaseerd op een selectie van proefvlakken en mogelijk niet representatief is voor de hele Veluwe (SOVON & CBS, 2005). Het voorstel om een ten gunste formulering toe te voegen voor enkele habitattypen (H2310, H2330 en H4030) ten koste van de zwarte specht, wordt niet overgenomen omdat binnen het juridische kader van de Habitatrictlijn verslechtering van aanwezige waarden niet is toegestaan. In aanwijzingsbesluiten wordt met een 'ten gunste formulering' een uitzondering gemaakt als er uitbreiding moet plaatsvinden van een in slechte staat verkerend habitatype én die uitbreiding alleen kan plaatsvinden ter plekke van een reeds aanwezig ander habitatype of soort en geen uitstel duldt. (Natura 2000 doelendocument). Dit is hier niet het geval.</p>
Mogelijkheden bp	n.v.t.

26. Wespandief (A072)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	57 Veluwe
Wijzigingsvoorstel	Het behoudsdoel voor het leefgebied loskoppelen van een bepaald (en waarschijnlijk te hoog) aantal van >150 broedparen.
Conclusie	Voorstel deels overnemen Het voorstel om geen aantallen in het aanwijzingsbesluit te noemen zal niet worden overgenomen, aangezien dit niet past binnen de vastgestelde systematiek (zie ook Nota van Antwoord 2007). Wel wordt het aantal bijgesteld naar 100 paar, omdat het aantal van 150 broedparen inderdaad een overschatting bleek te zijn. De constatering dat de belangrijkste oorzaken voor de aantalsafname liggen in de overwinteringsgebieden in Afrika is geen reden om het doel verder te verlagen of geen doelniveau op te nemen. De doelstelling ten aanzien van het leefgebied heeft uiteraard alleen betrekking op het leefgebied tijdens de zomer, niet op het overwinteringsgebied.
Mogelijkheden bp	In het beheerplan hoeven alleen maatregelen te worden opgenomen die betrekking hebben op het leefgebied in de zomer. In de door SOVON voor de provincie Gelderland opgestelde factsheet worden knelpunten op de Veluwe zelf geconstateerd, die met specifieke en/of generieke maatregelen op te lossen of te verminderen zijn, zeker op de wat langere termijn. De provincie zal niet worden aangesproken op een populatieafname die het gevolg is van ontwikkelingen van de overwinteringsgebieden in Afrika.

27. Draaihals (A233)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	57 Veluwe
Wijzigingsvoorstel	Het hersteldoel voor het leefgebied loskoppelen van een bepaald (te hoog) aantal van >100 paren, maar wel koppelen aan de realisering van de instandhoudingsdoelstellingen voor de habitattypen die zijn leefgebied vormen (H2310, H4030 en H6230).
Conclusie	Voorstel deels overnemen Het voorstel om geen aantallen in het aanwijzingsbesluit te noemen, zal niet worden overgenomen, aangezien dit niet past binnen de vastgestelde systematiek (zie ook Nota van Antwoord 2007). Wel wordt het aantal bijgesteld naar 50 broedparen, overeenkomstig de historische situatie in de jaren '90 (voordat de sterke negatieve trend begon). Het aantal van 100 paar was gebaseerd op een sleutelpopulatie, wat voor dit gebied momenteel te ver af staat van de realiteit van 5-10 paren in 2006. Tevens zal aan de toelichting bij het doel de volgende zin worden toegevoegd: "Het herstel van het leefgebied hangt samen met herstel van niet-vermeste, vrij open gebieden op de hogere zandgronden, met voldoende nestgelegenheid. De doelen voor de habitattypen H2310 stuifzandheiden met struikhei, H4030 droge heiden en H6230 heischrale graslanden kunnen hieraan een bijdrage leveren".
Mogelijkheden bp	n.v.t.

28. Duinpieper (A255)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	57 Veluwe
Wijzigingsvoorstel	Het hersteldoel voor het leefgebied loskoppelen van een bepaald (te hoog) aantal van 40 paren, maar wel koppelen aan de realisering van de instandhoudingsdoelstellingen voor de habitattypen die zijn leefgebied vormen (H2310, H2330, H4030 en H6230).
Conclusie	Voorstel deels overnemen Het voorstel om geen aantallen in het aanwijzingsbesluit te noemen, zal niet worden overgenomen, aangezien dit niet past binnen de vastgestelde systematiek (zie ook Nota van Antwoord 2007). Wel wordt het aantal bijgesteld naar 33 broedparen overeenkomstig het vijfjarig gemiddelde van de periode 1993-1997. Deze periode wordt gezien als goede historische indicatie van de potentie van het gebied.

	Tevens zal aan de toelichting bij het doel de volgende zin worden toegevoegd: "Het herstel van het leefgebied hangt samen met herstel van stuifzanden met voldoende natuurlijke dynamiek en voldoende rust. De doelen voor de habitattypen H2310 stuifzandheiden met struikhei en H2330 zandverstuivingen kunnen hieraan een bijdrage leveren".
Mogelijkheden bp	n.v.t.

29. Tapuit (A277)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	57 Veluwe
Wijzigingsvoorstel	Het hersteldoel voor het leefgebied loskoppelen van een bepaald (te hoog) aantal van 100 paren, maar wel koppelen aan de realisering van de instandhoudingsdoelstellingen voor de habitattypen die zijn leefgebied vormen (H2310, H2330 en H4030).
Conclusie	Voorstel deels overnemen Het voorstel om geen aantallen in het aanwijzingsbesluit te noemen, zal niet worden overgenomen, aangezien dit niet past binnen de vastgestelde systematiek (zie ook Nota van Antwoord 2007). Wel zal aan de toelichting bij het doel de volgende zin worden toegevoegd: "Het herstel van het leefgebied hangt samen met herstel van insectenrijke open gebieden met kale zandige plekken en voldoende nestgelegenheid. De doelen voor de habitattypen H2310 stuifzandheiden met struikhei, H2330 zandverstuivingen en H4030 droge heiden kunnen hieraan een bijdrage leveren". De draagkrachtindicatie van 100 broedparen uit het ontwerp-aanwijzingsbesluit is gehandhaafd omdat deze gezien de recente historische potentie (maximum van 128 broedparen in 1999-2003) haalbaar moet zijn.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

30. Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels) (H3260 A) en beekprik (H1096)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	57 Veluwe
Wijzigingsvoorstel	Doelstelling voor beken en rivieren met waterplanten (<i>waterranonkels</i>) aanpassen naar behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit, vanwege de beperkte mogelijkheden op de Veluwe. Daarnaast het toevoegen van een aantal beeklopen ten zuiden van Epe, vanwege het talrijker voorkomen van de beekprik dan in de bovenlopen van deze beken (binnen de begrenzing).
Conclusie	Voorstellen deels overnemen Het oorspronkelijke voorstel ten aanzien van de beken betrof doelverlaging vanwege de geringe mogelijkheden voor uitbreiding binnen de begrenzing van de Veluwe. Inderdaad zijn die mogelijkheden beperkt. Tijdens de overleggen is overeenstemming bereikt over het begrenzen van beken ten zuiden van Epe: daar liggen goede mogelijkheden voor het habitatype. Deze beken waren voor een belangrijk deel al voorgesteld als leefgebied voor de beekprik. Dit voorstel wordt overgenomen. Het voorstel voor doelverlaging voor H3260_A hoeft daardoor niet meer te worden gehonoreerd. Op deze manier kunnen door uitbreiding van de begrenzing met de middenloop van een aantal beken twee doelen gediend worden. De externe gevolgen van deze uitbreiding zijn gering, aangezien het alleen de beken zelf betreft en de kwaliteit daarvan vooral wordt bepaald door het van de Veluwe afkomstige water en een goed beheer. Het verzoek aan de provincie is om een concreet begrenzingsvoorstel te doen.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

31. Begrenzing landbouwgronden	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	57 Veluwe
Wijzigingsvoorstel	Handhaven van de huidige tekstuele exclavering van landbouwgronden.
Conclusie	Voorstel deels overnemen Tekstuele exclavering is geen optie meer sinds de wettelijke verplichting om de beschermende werking van Natura 2000 op perceelsniveau kadastraal vast te

	<p>leggen. Aan de wens om bij functieverandering gronden in te zetten voor een flexibele realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen, kan echter op zich wel tegemoet worden gekomen. Zo kunnen nu al agrarische gronden die de bestemming natuur hebben (bestaande of nieuwe natuur) meebegrensd worden. Voor andere agrarische gronden is opname in de begrenzing mogelijk na statuswijziging of verwerving en inrichting als natuurgebied. Hiervoor is aanpassing c.q. aanvulling van het aanwijzingsbesluit noodzakelijk. In gezamenlijk overleg zal het al of niet opnemen van landbouwgronden verder in detail worden uitgewerkt. Daarbij is het met name van belang nauwkeurig vast te stellen welke percelen wel en welke niet kunnen worden aangemerkt als "agrarische gronden" zoals bedoeld in het aanwijzingsbesluit van 2000.</p>
Mogelijkheden bp	In het beheerplan kan worden aangegeven dat de instandhoudingsdoelstellingen (behoudens externe werking) geen betrekking heeft op agrarische gronden die vanwege het actuele gebruik geen leefgebied vormen voor aangewezen soorten en geen habitattypen bevatten.

32. Begrenzing recreatieterreinen	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	57 Veluwe
Wijzigingsvoorstel	Recreatieterreinen tekstueel exclaveren.
Conclusie	<p>Voorstel deels overnemen</p> <p>De gewenste tekstuele exclavering van recreatieterreinen is geen optie meer sinds de wettelijke verplichting om de beschermende werking van Natura 2000 op perceelsniveau kadastraal vast te leggen.</p> <p>Het op kaart exclaveren van recreatieterreinen is in ecologisch opzicht slechts beperkt mogelijk, namelijk voor zover dergelijke terreinen niet tot het leefgebied van één van de beschermde soorten behoren en geen habitatype bevatten. Dit is technisch een lastige operatie. LNV is, met het oog op het bereiken van draagvlak bij de recreatiesector, bereid voor alle recreatieterreinen op de Veluwe te onderzoeken of deze onderdeel vormen van het leefgebied van soorten. Terreindelen kunnen worden geëxclaveerd, indien zij geen aantoonbaar onderdeel van het leefgebied uitmaken. De begrenzing zal na onderling overleg, binnen de genoemde randvoorwaarden, worden aangepast.</p>
Mogelijkheden bp	n.v.t.

33. Stroomdalgraslanden (H6120)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	'Rijntakken': Uiterwaarden IJssel (38); Gelderse Poort (67); Uiterwaarden Waal (68); Loevestein, Pompveld & Kornsche boezem (71)
Wijzigingsvoorstel	(1) Toekomstig procesbeheer stroomdalgraslanden meenemen in definitie en profielbeschrijving en (2) aanvoer van zandig sediment toevoegen als bepalend proces in toelichting op doel stroomdalgraslanden.
Conclusie	<p>Voorstel deels overnemen</p> <p>(1) Het eerste voorstel valt in feite buiten de reikwijdte van de aanwijzingsbesluiten. Hiervoor kan in dat kader dan ook geen voorstel voor worden gedaan. De huidige definitie van stroomdalgraslanden in het profielendocument geeft wel enige ruimte voor 'pioniervormen'. Mocht de provincie op grond van een veldcheck in het kader van de habitatkartering van mening zijn dat het procesbeheer tot andere vormen heeft geleid, dan zal het ministerie van LNV deze informatie beoordelen binnen de Europese definitie en alsnog het profiel daar eventueel op aanpassen. Het ministerie van LNV staat open voor een inhoudelijk overleg hierover om vast te stellen of het gaat om tot nu toe onbekende vegetatietypen en zo ja, of die aan de definitie kunnen worden toegevoegd.</p> <p>(2) Het tweede voorstel kan worden overgenomen door zandafzetting als belangrijk proces op te nemen in de toelichting op de doelstellingen van het habitatype stroomdalgraslanden in het rivierengebied. Het gaat te ver om dit proces als "bepalend" proces op te nemen in de toelichting, aangezien dit habitatype ook voorkomt in gebieden waar waarschijnlijk al decennia lang geen aanvoer van zand heeft plaatsgevonden.</p>
Mogelijkheden bp	n.v.t.

Voorstellen niet overnemen:

34. Rivierdonderpad (H1163)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	57 Veluwe
Wijzigingsvoorstel	Doel rivierdonderpad (uitbreiding omvang leefgebied) voor Veluwe iets naar beneden bijstellen naar geringe uitbreiding van leefgebied via het voorstel m.b.t. beekprik (zie aldaar).
Conclusie	Voorstel niet overnemen Bij het formuleren van de instandhoudingsdoelstellingen op gebiedsniveau was het oordeel dat er op de Veluwe in potentie meer leefgebied is voor de rivierdonderpad dan nu benut wordt. Het beheerplan dient nadere invulling te geven aan deze instandhoudingsdoelstellingen. Als bij u bij die nadere invulling in het beheerplan heeft geconstateerd dat de mogelijkheden voor uitbreiding leefgebied wel aanwezig zijn, maar slechts in beperkte mate dient dit als uitgangspunt bij het beheer <u>aangehouden te worden (aansluiten bij de potentie van het gebied)</u> .
Mogelijkheden bp	Het aanwijzingsbesluit geeft geen kwantitatieve maat voor het aspect uitbreiding leefgebied.

35. Drijvende waterweegbree (H1831)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	57 Veluwe
Wijzigingsvoorstel	Voor drijvende waterweegbree geen zelfstandig doel opnemen, maar koppelen aan H3130 en H3160 (zwak gebufferde vennen en zure vennen).
Conclusie	Voorstel niet overnemen De richtlijnen schrijven voor dat er per Natura 2000-gebied waarden worden beschermd. Deze worden in beginsel uitgewerkt in instandhoudingsdoelstellingen per gebied. De habitatsoort drijvende waterweegbree is opgenomen in Bijlage II en IV van de Habitatrichtlijn en komt in het gebied zowel voor in vennen, met name in zwak gebufferde vennen (H3130), als in beken (H3260, subtype A). Het voorkomen in beken is door de hogere dynamiek en erosie duurzamer dan in vennen, waar regelmatig opgeschoond moet worden om de soort te behouden. Recente groeiplaatsen van de drijvende waterweegbree op de Veluwe bevinden zich zowel langs beken als in vennen. Gelet op de geringe concurrentiekracht, het grote verspreidingsvermogen en de zeer ongunstige staat van instandhouding in dit gebied van de drijvende waterweegbree (bron: beheerplan), dient deze soort op alle groeiplaatsen beschermd te worden.
Mogelijkheden bp	De drijvende waterweegbree lift prima mee op kwaliteitsverbetering en uitbreiding van de oppervlakte van beken en vennen. Daardoor is er geen specifieke, aanvullende beheerinspanning vereist.

36. Heischrale graslanden (H6230) en blauwgraslanden (H6410)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	58 Landgoederen Brummen
Wijzigingsvoorstel	Beschikbaar stellen van extra geld voor het realiseren van de 'sense of urgency'-opgave voor heischrale graslanden en blauwgraslanden. Alternatief is de instandhoudingsdoelstelling verlagen naar behoud.
Conclusie	Voorstel niet overnemen In het Bestuurlijk Overleg van 11 november 2009 is van het feit kennis genomen dat er in ieder geval tot 2014 geen extra rijksmiddelen beschikbaar zullen komen. Dat betekent dat de financiering moet komen uit bestaande budgetten. In dat kader is overeengekomen de beschikbare budgetten slim en voor de meest urgente zaken in te zetten en dus mogelijk te herprioriteren. Om op deze manier oplossingen te bieden voor eventuele financieringstekorten en knelpunten met de wateropgave. Het is belangrijk dat de beschikbare TOP-gelden worden ingezet voor gebieden als deze. Naast deze financiële afspraak, ligt het alternatief (doelverlaging) niet voor de hand. De betreffende habitattypen hebben landelijk gezien een zeer ongunstige

	staat van instandhouding. De kansen voor uitbreiding en kwaliteitsverbetering in dit gebied moeten dan ook worden aangegrepen. Aanpassen van de doelstellingen naar 'behoud' biedt verder geen oplossing, omdat de maatregelen die leiden tot verbetering ook al nodig zijn om achteruitgang tegen te gaan.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

37. Droge heiden (H4030)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	59 Teeselinkven
Wijzigingsvoorstel	Doelstelling droge heiden laten vervallen. Gezien het zeer geringe oppervlak van dit habitatype, de strijdigheid met andere opgaven en de geringe bijdrage aan de landelijke doelstelling, adviseren wij u om dit doel te schrappen en te kiezen voor prioriteit van het habitatype vochtige heiden (H4010).
Conclusie	Voorstel niet overnemen Droge heide (H4030) is in goede kwaliteit aanwezig in de vorm van struikhei en stekelbrem. Het laten vervallen van de doelstelling is dan ook niet mogelijk vanuit de systematiek. Maatregelen ten behoeve van vochtige heiden (H4010) zijn niet strijdig met dit habitatype, omdat het een andere landschapsecologische standplaats heeft.
Mogelijkheden bp	Verdroogde natte heide niet verwarren met H4030 droge heiden, die behoort meestal tot H4010.

38. Vochtige alluviale bossen, beekbegeleidend (H91EOC)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	61 Korenburgerveen
Wijzigingsvoorstel	Bij de doelstelling voor vochtige alluviale bossen (<i>beekbegeleidend</i>) enige achteruitgang in oppervlakte toestaan ten gunste van blauwgraslanden. Zo wordt het mogelijk om, door het kappen van bestaand bos, snel een verbinding tussen <u>aanwezige graslanden te realiseren, tegelijk met het hydrologische herstel.</u>
Conclusie	Voorstel niet overnemen Binnen het juridische kader van de Habitatrichtlijn is verslechtering van aanwezige waarden (in dit geval: vermindering van de oppervlakte vochtige alluviale bossen) niet toegestaan. In aanwijzingsbesluiten wordt met een 'ten gunste formulering' een uitzondering gemaakt als er uitbreiding moet plaatsvinden van een in slechte staat verkerend habitatype én die uitbreiding alleen kan plaatsvinden ter plekke van een reeds aanwezig ander habitatype en het geen uitstel duldt. (Natura 2000 doelendocument). Aan deze voorwaarden wordt in dit gebied niet voldaan. Gebleken is dat een eventuele verwijdering van bos pas in een latere fase aan de orde is en niet nodig is voor het hydrologische herstel op korte termijn. Enige achteruitgang van het habitatype vochtige alluviale bossen op de huidige plek ten behoeve van het op termijn verbinden van de blauwgraslanden is mogelijk als het netto areaal over het gehele gebied gezien gelijk blijft of toeneemt. Dat dit mogelijk is blijkt uit de verstrekte aanvullende onderbouwing: de hydrologische maatregelen ten behoeve van herstel van onder andere blauwgraslanden hebben als gevolg dat bos dat nu nog niet tot het habitatype kan worden gerekend, <u>hiervan profiteert en wél tot het habitatype zal kunnen worden gerekend.</u>
Mogelijkheden bp	In het beheerplan kan de reeds door de beheerder voorgestelde fasering van maatregelen worden overgenomen: op korte termijn herstel en verbetering bestaande blauwgraslanden, herstel hydrologische omstandigheden, herstel en uitbreiding vochtige alluviale bossen, en op langere termijn verbinding blauwgraslanden ten koste van een kleine oppervlakte vochtige alluviale bossen.

39. Hoogveenbossen (H91D0)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	61 Korenburgerveen
Wijzigingsvoorstel	Vasthouden aan oorspronkelijk doel (behoud van kwaliteit) in plaats van verbetering kwaliteit, omdat de kwaliteit al goed is.
Conclusie	Voorstel niet overnemen Uit de nadere onderbouwing van de provincie blijkt dat een deel van het habitatype een matige kwaliteit heeft. Dit is eerder geconstateerd in de analyse van KIWA, die stelt dat delen van de aanwezige hoogveenbossen zijn verdroogd. In diezelfde analyse wordt gesteld dat er mogelijkheden zijn om de kwaliteit hiervan te verbeteren. Navraag heeft geleerd dat die mogelijkheden onder andere zijn gerelateerd aan de reeds genomen maatregelen in de hoogveenkern, maar ook aan maatregelen in de randzone. Er is dus geen aanleiding om verbetering van de kwaliteit niet na te streven, te meer daar het Korenburgerveen één van de belangrijkste gebieden voor dit habitatype is binnen het Natura 2000-netwerk.
Mogelijkheden bp	Verbetering van kwaliteit zal naar verwachting plaatsvinden als gevolg van de geplande maatregelen voor het habitatype blauwgraslanden én door de langzame verbetering van de hydrologie in de randzone als gevolg van de dammen in de hoogveenkern. Of er extra maatregelen nodig zijn om meer en/of sneller verbetering te realiseren, is een afweging die in het beheerplan moet worden gemaakt.

40. Kleine zwaan (A037nb)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	'Rijntakken': Uiterwaarden IJssel (38); Uiterwaarden Neder-Rijn (66); Gelderse Poort (67); Uiterwaarden Waal (68)
Wijzigingsvoorstel	Bezwaar tegen gestelde getalsmatige doelen van de kleine zwaan.
Conclusie	Voorstel niet overnemen Het Natura 2000 doelendocument (2006) biedt voldoende duidelijkheid over de wijze waarop de kwantificering van de instandhoudingsdoelstellingen voor vogels geïnterpreteerd dient te worden. De genoemde aantallen op zichzelf zijn geen afrekenbaar doel. De schommelingen zijn verdisconteerd door het doel te baseren op een seizoensgemiddelde over meerdere jaren. De nadruk bij de instandhoudingsdoelstelling voor de kleine zwaan ligt op behoud van de kwaliteit en de omvang van het leefgebied. Het beheerplan dient hieraan nadere invulling te geven. De gehanteerde aantallen zijn richtinggevend bij het beheer van een gebied, de monitoring en eventuele vergunningverlening.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

41. Wilde zwaan (A038nb)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	'Rijntakken': Uiterwaarden IJssel (38); Gelderse Poort (67)
Wijzigingsvoorstel	Bezwaar tegen gestelde getalsmatige doelen van de wilde zwaan.
Conclusie	Het voorstel niet overnemen Het Natura 2000 doelendocument (2006) biedt voldoende duidelijkheid over de wijze waarop de kwantificering van de instandhoudingsdoelstellingen voor vogels geïnterpreteerd dient te worden. De genoemde aantallen op zichzelf zijn geen afrekenbaar doel. De schommelingen zijn verdisconteerd door het doel te baseren op een seizoensgemiddelde over meerdere jaren. De nadruk bij de instandhoudingsdoelstelling voor de wilde zwaan ligt op behoud van de kwaliteit en de omvang van het leefgebied. Het beheerplan dient hieraan nadere invulling te geven. De gehanteerde aantallen zijn richtinggevend bij het beheer van een gebied, de monitoring en eventuele vergunningverlening.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

42. Nonnetje (A068b)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	'Rijntakken': Uiterwaarden IJssel (38); Uiterwaarden Neder-Rijn (66); Gelderse Poort (67); Uiterwaarden Waal (68)
Wijzigingsvoorstel	Bezwaar tegen gestelde getalsmatige doelen van het nonnetje.
Conclusie incl zienswijzen	Voorstel niet overnemen Het Natura 2000 doelendocument (2006) biedt voldoende duidelijkheid over de wijze waarop de kwantificering van de instandhoudingsdoelstellingen voor vogels geïnterpreteerd dient te worden. De genoemde aantallen op zichzelf zijn geen afrekenbaar doel. De schommelingen zijn verdisconteerd door het doel te baseren op een seizoensgemiddelde over meerdere jaren. De nadruk bij de instandhoudingsdoelstelling voor het nonnetje ligt op behoud van de kwaliteit en de omvang van het leefgebied. Het beheerplan dient hieraan nadere invulling te geven. De gehanteerde aantallen zijn richtinggevend bij het beheer van een gebied, de <u>monitoring en eventuele vergunningverlening</u> .
Mogelijkheden bp	n.v.t.

43. Regionale opgave in plaats van gebiedsdoelen	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	'Rijntakken': Uiterwaarden IJssel (38); Uiterwaarden Neder-Rijn (66); Gelderse Poort (67); Uiterwaarden Waal (68); Loevestein, Pompveld & Kornsche boezem (71)
Wijzigingsvoorstel provincie	Één pakket Natura 2000-doelen voor de Rijntakken, dus geen afzonderlijke instandhoudingsdoelstellingen per Natura 2000-gebied.
Conclusie	Voorstel niet overnemen De richtlijnen schrijven voor (art. 1, 2 en 6 van de Habitatrichtlijn) dat er per Natura 2000-gebied waarden worden beschermd. Deze worden in beginsel uitgewerkt in instandhoudingsdoelstellingen per gebied. Bij wijze van uitzondering is in een paar regio's voor een beperkt aantal soorten (broedvogels en gewone zeehond) een regionaal doel gesteld voor de populatieomvang, maar met behoud van het leefgebied in elk afzonderlijk Natura 2000-gebied. Het regionale doel voor de populatieomvang is noodzakelijk omdat voor de betreffende soorten in feite sprake is van één populatie in de regio, met een jaarlijks sterk wisselend voorkomen per gebied. Hierdoor is het heel moeilijk een goede kwantitatieve gebiedsdoelstelling te formuleren (Natura 2000 doelendocument, p. 57). Bij de gebieden van de Rijntakken doet zich de geschetste situatie niet voor. De mate van samenhang is duidelijk minder dan bij de (broedvogel)soorten in bijvoorbeeld de Delta en er is geen sprake van sterk wisselende aantallen. Daardoor is er geen basis voor het maken van een uitzondering op de regel dat er per gebied instandhoudingsdoelstellingen worden geformuleerd. Daarnaast is het – inhoudelijk gezien – belangrijk dat de verspreiding van de waarden over de gebieden ten minste gehandhaafd blijft. Indien gewenst, is het mogelijk om in de Nota van Toelichting een alinea op te nemen waarin nader wordt ingegaan op de ecologische samenhang tussen de gebieden.
Mogelijkheden bp	In de beheerplannen voor de gebieden van de Rijntakken kunnen voor de uitbreidings- en verbeterdoelen accenten worden gelegd, waarbij het bredere perspectief van de Rijntakken als geheel een belangrijke rol speelt.

44. Begrenzing hoogwatervrije terreinen	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	beheerplan Rijntakken
Wijzigingsvoorstel	Tekstwijziging om ruimte te laten voor meebegrenzen hoogwatervrije terreinen die <u>geen industriële functie vervullen</u> .
Conclusie	Voorstel niet overnemen Dit voorstel kan in deze vorm niet worden overgenomen gelet op de verplichte kadastrale registratie van de percelen na de aanwijzing. Er zijn twee alternatieve mogelijkheden: a. Locaties waarvan tijdig duidelijk is dat zij een natuurbestemming krijgen en een

	bijdrage kunnen leveren aan de instandhouding van het gebied nu meenemen (en evt. tekstueel uitzonderen van bescherming); b. Andere locaties periodiek toevoegen, zoals soms ook nodig is bij dijkverlegging. Hiervoor dient dan telkens een nieuw besluit te worden genomen.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

45. Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden (H3150)	
Provincie	Gelderland
Gebiedsnummer	71 Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem (beheerplan Rijntakken)
Wijzigingsvoorstel	Toelichting op doel krabbenscheer en fonteinkruiden aanpassen door toevoegen lijnvormige wateren.
Conclusie	Voorstel niet overnemen De typische vegetatie die in lijnvormige wateren voorkomt, wordt volgens de Europese definitie (uit het Natura 2000 profielendocument) niet afzonderlijk tot het habitatype meren met krabbenscheer en fonteinkruiden (H3150) gerekend. Het habitatype komt wel voor in vlakvormige wateren in de Boezem van Brakel.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

provincie Utrecht

Voorstel overnemen:

1. Rivierdonderpad (H1163)	
Provincie	Utrecht
Gebiedsnummer	83 Botshol
Wijzigingsvoorstel	Het habitat voor de rivierdonderpad is geschikt waardoor de instandhoudingsdoelstelling haalbaar is, mits de rivierdonderpad ook voorkomt. Zo niet, dan als doelsoort verwijderen.
Conclusie	Voorstel overnemen Indien na gedegen onderzoek de soort niet in dit gebied wordt aangetroffen, dan zal de instandhoudingsdoelstelling voor de rivierdonderpad worden heroverwogen. Wij zien de gegevens van het onderzoek dan ook met belangstelling tegemoet.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

provincie Noord-Holland

Voorstellen overnemen:

1. Ruigten en zomen (<i>harig wilgenroosje</i>) (H6430_B)	
Provincie	Noord-Holland
Gebiedsnummer	89 Eilandspolder
Wijzigingsvoorstel provincie	Doelstelling voor de brakke variant van ruigten en zomen (<i>harig wilgenroosje</i>) laten vervallen. Doelstelling is niet haalbaar en betaalbaar.
Conclusie	Voorstel overnemen De brakke variant is door verzoeting afgenomen en na 2000 geheel verdwenen. Er bestaat dus geen verplichting om deze specifieke kwaliteit te behouden (de bescherming van waarden geldt vanaf de goedkeuring van de communautaire lijst in 2004). Er zijn in dit gebied geen reële mogelijkheden om de brakke variant te herstellen ten behoeve van de landelijke doelstelling. Het voornemen is in het aanwijzingsbesluit (in de toelichting op de doelstelling voor H6430_B) niet meer te refereren aan de brakke variant met bijbehorende soorten.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

Voorstellen deels overnemen:

2. Ruigten en zomen (<i>harig wilgenroosje</i>) (H6430 B)	
Provincie	Noord-Holland
Gebiedsnummer	90 Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder
Wijzigingsvoorstel provincie	Doelstelling voor de brakke variant van ruigten en zomen (<i>harig wilgenroosje</i>) laten vervallen. Doelstelling is niet haalbaar en betaalbaar.
Conclusie	Voorstel deels overnemen De brakke variant van het habitatype ruigten en zomen (<i>harig wilgenroosje</i>) komt in dit gebied nog voor en kan daarom niet als doelstelling vervallen. Daarnaast kan deze variant naar verwachting nog lange tijd blijven voorbestaan, indien de verzoeting niet te snel gaat en de juiste beheermaatregelen worden getroffen. Het laten vervallen van het behoudsdoel is dus ook niet nodig. Het bezwaar van de provincie is dat actieve verbrakking als maatregel niet haalbaar en betaalbaar wordt geacht. Het aanwijzingsbesluit schrijft echter niet voor welke maatregelen geschikt en reëel zijn voor behoud.
Mogelijkheden bp	Gezien de kosten en huidige weerstand tegen actieve verbrakking heeft LNV er begrip voor als de provincie ervoor kiest om actieve verbrakking niet als maatregel in het beheerplan op te nemen. Het is wel van belang dat verzoeting zoveel als mogelijk wordt afgeremd en mogelijkheden voor de lange termijn niet worden uitgesloten (door de zeespiegelstijging kan de zout-invloed autonoom toenemen waardoor het type mogelijk zonder actieve verbrakkingmaatregelen duurzaam in stand kan blijven).

3. Ruigten en zomen (<i>harig wilgenroosje</i>) (H6430_B)	
Provincie	Noord-Holland
Gebiedsnummer	92 IJperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske
Wijzigingsvoorstel provincie	Doelstelling voor de brakke variant van het ruigten en zomen (<i>harig wilgenroosje</i>) laten vervallen. Doelstelling is niet haalbaar en betaalbaar.
Conclusie	Voorstel deels overnemen De brakke variant van het habitatype ruigten en zomen (<i>harig wilgenroosje</i>) komt in dit gebied nog voor en kan daarom niet als doelstelling vervallen. Daarnaast kan deze variant naar verwachting nog lange tijd blijven voorbestaan, indien de verzoeting niet te snel gaat en de juiste beheermaatregelen worden getroffen. Het laten vervallen van het behoudsdoel is dus ook niet nodig. Het bezwaar van de provincie is dat actieve verbrakking als maatregel niet haalbaar en betaalbaar wordt geacht. Het aanwijzingsbesluit schrijft echter niet voor welke maatregelen geschikt en reëel zijn voor behoud.
Mogelijkheden bp	Gezien de kosten en huidige weerstand tegen actieve verbrakking heeft LNV er begrip voor als de provincie ervoor kiest om actieve verbrakking niet als maatregel

	<p>in het beheerplan op te nemen. Het is wel van belang dat verzoeting zoveel als mogelijk wordt afgeremd en mogelijkheden voor de lange termijn niet worden uitgesloten (door de zeespiegelstijging kan de zout-invloed autonoom toenemen waardoor het type mogelijk zonder actieve verbrakkingsmaatregelen duurzaam in stand kan blijven).</p>
--	--

provincie Zuid-Holland

Voorstellen overnemen:

1. Witte duinen (H2120)	
Provincie	Zuid-Holland
Gebiedsnummer	98 Westduinpark & Wapendal
Wijzigingsvoorstel	Het habitatype witte duinen toevoegen met als doel behoud oppervlakte en kwaliteit.
Conclusie	Voorstel overnemen Witte duinen blijken inderdaad voor te komen in de buitenduinen van het gebied. Ze voldoen aan de definitie van het habitatype, waarmee opname van dit habitatype gerechtvaardigd is. Helmbegroeiingen van de midden- en binnenduinen en van stuifzanden van het binnenland worden niet tot het habitatype gerekend. Vegetaties behorende tot de Rompgemeenschap met helm en zandzegge in de buitenduinen, in <u>mozaïek met vegetaties van H2130, worden ook niet tot het habitatype gerekend.</u>
Mogelijkheden bp	Voor het beheer is het van belang na te gaan welke plaatsen met 'witte duinen' voldoen aan de definitie uit het Natura 2000 profielendocument.

2. Grijs duinen (H2130)	
Provincie	Zuid-Holland
Gebiedsnummer	99 Solleveld & Kappitelduinen
Wijzigingsvoorstel	Eens met wijziging naar uitbreiding oppervlakte van grijze duinen, conform de aanwijzingsbesluiten voor het Waddengebied.
Conclusie	Voorstel overnemen Voornemen van LNV was reeds om de doelstelling aan te passen naar uitbreiding oppervlakte. Dit was vooruitlopend op de definitieve publicatie van het aanwijzingsbesluit Solleveld & Kappitelduinen reeds abusievelijk in het definitieve aanwijzingsbesluit van de Waddenzee gepubliceerd. Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit van de kalkrijke grijze duinen is mogelijk vanuit vergraste en verstruweelde duingraslanden. Tevens door uitvoering van reeds voorgenomen beheer en herstelwerkzaamheden van het afgelopen decennium. Voor het herstel van kalkrijk duingrasland (grijze duinen) geldt een 'sense of urgency'. Op korte termijn moet dus een substantiële vooruitgang geboekt worden.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

Voorstel deels overnemen:

3. Duindoornstruweel (H2160)	
Provincie	Zuid-Holland
Gebiedsnummer	99 Solleveld & Kappitelduinen
Wijzigingsvoorstel	Herstel duingrasland, kalkrijk (H2130A), zal ten koste gaan van duindoornstruweel (en leefgebied van nauwe korfslak). Verzoek om een 'ten gunste' formulering voor grijze duinen (H2130) en/of vochtige duinvalleien (H2190).
Conclusie	Voorstel deels overnemen Enige achteruitgang in oppervlakte van het habitatype duindoornstruweel (H2160) ten gunste van grijzen duinen (H2130) wordt toegestaan, maar niet ten gunste van vochtige duinvalleien (H2190). Een 'ten gunste' formulering voor vochtige duinvalleien ten koste van duindoornstruweel, wordt niet overgenomen omdat binnen het juridische kader van de Habitatrictlijn verslechtering van aanwezige waarden niet is toegestaan. In aanwijzingsbesluiten wordt met een 'ten gunste formulering' een uitzondering gemaakt als er uitbreiding moet plaatsvinden van een in slechte staat verkerend habitatype én die uitbreiding alleen kan plaatsvinden ter plekke van een reeds aanwezig ander habitatype (Natura 2000 doelendocument) en dit is hier niet het geval. Dit is wel het geval bij de doelstelling voor grijze duinen deze doelstelling wordt aangepast naar uitbreiding oppervlakte en hier kan wel een een tengunste formulering worden toegevoegd ten nadele van duindoornstruweel. Voormalige locaties van grijze duinen ('sense of urgency' m.b.t. beheer) zijn

	dichtgegroeid met (duindoorn)struweel. Aanpassing past tevens bij de uitvoering van al voorgenomen beheer en herstelwerkzaamheden van afgelopen decennium.
Mogelijkheden bp	Bij beheer is het mogelijk om de kwaliteit van het habitatype vochtige duinvalleien (H2190) te behouden middels het rooien van opkomende (duindoorn)struwelen.

Voorstel niet overnemen:

4. Nauwe korfslak (H1014)	
Provincie	Zuid-Holland
Gebiedsnummer	99 Solleveld & Kapittelduinen
Wijzigingsvoorstel	Toevoegen dat leefgebied van de nauwe korfslak moet kunnen wijken ten gunste van duingraslanden en vochtige duinvalleien.
Conclusie	<p>Voorstel niet overnemen</p> <p>Binnen het juridische kader van de Habitatrictlijn verslechtering van aanwezige waarden niet is toegestaan. In aanwijzingsbesluiten wordt met een 'ten gunste formulering' een uitzondering gemaakt als er uitbreiding moet plaatsvinden van een in slechte staat verkerend habitatype én die uitbreiding alleen kan plaatsvinden ter plekke van een reeds aanwezig ander habitatype of leefgebied van een soort en dit geen uitstel duldt. (Natura 2000 doelendocument) Aangezien deze soort maar op een paar plaatsen in het gebied aanwezig is, is onvoldoende aannemelijk gemaakt dat beide doelen strijdig zijn met elkaar. Bij het uitbreiden van de oppervlakte van het habitatype grijze duinen en maatregelen ter verbetering van de kwaliteit van grijze duinen en vochtige duinvalleien dient rekening gehouden te worden met het voorkomen van de nauwe korfslak, mede gelet op de grote relatieve bijdrage van het gebied. Tevens kent de nauwe korfslak landelijk een matig ongunstige staat van instandhouding.</p>
Mogelijkheden bp	<ul style="list-style-type: none"> - De doelstelling voor de nauwe korfslak is behoud omvang en kwaliteit van het leefgebied. Dit betekent niet dat het leefgebied altijd op dezelfde locatie hoeft te liggen, maar wel altijd in voldoende mate aanwezig dient te zijn. - Bij het herstel van duingraslanden en vochtige duinvalleien kan gekozen worden voor locaties waar de nauwe korfslak niet of nauwelijks aanwezig is (strategisch lokaliseren).

provincie Noord-Brabant

Voorstellen overnemen:

1. Geoorde fuut (A008)	
Provincie	Noord-Brabant
Gebiedsnummer	128 Brabantse Wal
Wijzigingsvoorstel	Met monitoring de komende 6 jaar zien wat er in het gebied ten aanzien van de doelstelling voor de geoorde fuut gebeurt, gezien een mogelijke strijdigheid met andere Natura 2000-doelen (vennen).
Conclusie	Voorstel overnemen Gezien de onzekerheid van de ontwikkeling van de soort in het gebied is het verstandig om eerst te monitoren. Op die manier kan duidelijk worden of de geoorde fuut wat het foerageren betreft, gevoelig zal zijn voor de verandering van de waterkwaliteit die ingezet wordt ten behoeve van (zeer) zwak gebufferde vennen (H3130 en H3110). Op de korte termijn lijkt de waterkwantiteit belangrijker te zijn. In 2015 zal er een evaluatie plaatsvinden van de landelijke doelen. Desgewenst kunnen de resultaten van de monitoring daarbij worden betrokken. Het aanwijzingsbesluit kan vervolgens zondig worden gewijzigd.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

2. Zeer zwak gebufferde vennen (H3110)	
Provincie	Noord-Brabant
Gebiedsnummer	128 Brabantse Wal
Wijzigingsvoorstel	Plek geven aan het habitatype zeer zwak gebufferde vennen in het aanwijzingsbesluit voor de Brabantse Wal i.v.m. het onlangs afgesloten convenant. N.B.: het oorspronkelijke voorstel betrof internationaal overleg op rijksniveau over de betaalbaarheid van het doel. Als gevolg van het convenant is het voorstel aangepast.
Conclusie	Voorstel overnemen Recent is gebleken dat het habitatype vanaf 2003, ondanks jaarlijks intensief zoeken, niet meer is waargenomen. Ten tijde van de aanmelding van het gebied kwam het habitatype dus niet voor. Een instandhoudingsdoelstelling voor het habitatype blijkt dus ten onrechte te zijn opgenomen in het ontwerp-aanwijzingsbesluit. Het Natura 2000 doelendocument voorziet niet in de mogelijkheid om een complementair (ontwikkel)doel op te nemen. Het voornemen is dan ook om in het definitieve aanwijzingsbesluit de instandhoudingsdoelstelling voor zeer zwak gebufferde vennen te laten vervallen. Het landelijke doel voor dit zeldzame en bedreigde type is echter moeilijk te halen zonder herstel in Brabantse Wal. Dat herstel wordt hier (door de deskundigen) mogelijk geacht indien vernattingsmaatregelen worden genomen. Die maatregelen zijn (ook) nodig voor het nog resterende habitatype zwakgebufferde vennen (H3130). Gezien de belangrijke potentiële waarde van dit gebied voor zeer zwak gebufferde vennen, is het voornemen om in het aanwijzingsbesluit een expliciete verwijzing op te nemen naar het herstel van zeer zwakgebufferde vennen. Dit sluit goed aan bij het op 10 november 2009 afgesloten convenant tussen de provincie en onder andere het waterwinbedrijf Evides. Bij de evaluatie in 2015 wordt een afweging gemaakt over de haalbaarheid van dit habitatype.
Mogelijkheden bp	In het beheerplan kunnen maatregelen opgenomen worden met het oog op herstel van dit habitatype, meeliftend met de maatregelen voor herstel van het habitatype zwakgebufferde vennen (H3130).

3. Begrenzing	
Provincie	Noord-Brabant
Gebiedsnummer	132 Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek
Wijzigingsvoorstel	Randweg buiten begrenzing laten.
Conclusie	Voorstel overnemen Deze grenscorrectie zal worden uitgevoerd, omdat de wettelijke procedures zijn voltooid en de aanleg reeds is begonnen.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

4. Vochtige alluviale bossen, beekbegeleidend (H91E0_C)	
Provincie	Noord-Brabant
Gebiedsnummer	134 Regte Heide & Riels Laag
Wijzigingsvoorstel	Het habitattypen vochtige alluviale bossen, <i>beekbegeleidend</i> als extra habitattypen opnemen; mede ter compensatie van de twijfelachtige instandhouding in Kempenland-West.
Conclusie	Voorstel overnemen Uit de aanvullend door de provincie aangeleverde habitattypenkaart, blijkt dat het vegetatietypen 39Aa02, een elzenzegge-elzenbroekbos welke behoort tot de sub-associatie met veel <i>Carex curta</i> , <i>Carici elongatae Caricetosum curtae</i> , in het gebied langs een beek voorkomt. De conclusie is dat het habitattypen voorkomt in het gebied en als waarde met een behoudsdoelstelling aan het gebied kan worden toegevoegd. Dit kan echter niet dienen ter compensatie van de doelstelling van het habitattypen in Kempenland-West; vanuit de Habitatrichtlijn is het verplicht om doelen te formuleren voor Europese natuurwaarden die in de gebieden voorkomen.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

5. Begrenzing	
Provincie	Noord-Brabant
Gebiedsnummer	135 Kempenland-West
Wijzigingsvoorstel	Begrenzing aanpassen aan eventuele hermeandering.
Conclusie	Voorstel overnemen Bij verandering van de beekloop door natuurlijke dynamiek of hermeandering, blijft de grens liggen zoals deze is vastgesteld in het aanwijzingsbesluit. Begrenzing moet derhalve worden aangepast, zodra dit gewenst is in het kader van beekverlegging en hermeandering. Waar mogelijk kan wel op hermeandering worden geanticipeerd door nieuwe natuur langs de beeklopen binnen de begrenzing te brengen (of te houden). Momenteel is echter nog niet duidelijk of, wanneer en hoe de hermeandering plaats zal vinden.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

Voorstellen deels overnemen:

6. Kluut (A132b), 7. bontbekplevier (A137b) en 8. strandplevier (A138b)	
Provincie	Noord-Brabant
Gebiedsnummer	127 Markiezaat
Wijzigingsvoorstel	Heroverweging van de doelen voor de kustvogels kluut, bontbekplevier en strandplevier in samenhang met de andere Natura 2000-gebieden in het Delta-gebied, omdat het leefgebied van deze soorten door verzoeting en daarmee samenhangende vegetatieontwikkeling steeds verder afneemt.
Conclusie	Voorstel deels overnemen Reeds eerder is onderkend dat de kustvogels soorten in de Delta in feite één populatie vormen én een sterk wisselend voorkomen per gebied hebben, zodat regionale doelen noodzakelijk zijn (Nota van Antwoord paragraaf 3.12). De toelichting wordt uitgebreid met een weergave van de minimale en maximale relatieve bijdrage die het gebied kan leveren aan de regionale populaties, waarbij is uitgegaan van de bijdrage die het gebied in de afgelopen 10 jaar heeft geleverd. Daarbij is het op zich niet bezwaarlijk dat een soort niet elk jaar in het gebied broedt. De kwaliteit van het leefgebied van de kustbroedvogels kan ook na beheersinspanningen onder druk blijven. Bij de evaluatie van het Natura 2000 doelendocument kan ook voor deze soorten nog eens kritisch gekeken worden naar de doelstellingen, gebaseerd op de potentie van het gebied, zo mogelijk gerelateerd aan de nog te maken keuze voor een zoet of zout systeem in de regio.
Mogelijkheden bp	Omdat de kustbroedvogels landelijk in een matig tot zeer ongunstige staat van instandhouding verkeren en het Deltagebied voor deze soorten van groot belang is, weegt het behoud van deze soorten zwaarder dan dat van de zoetwaterbroedvogels dodaars en lepelaar, die zich in een gunstige staat van instandhouding bevinden. De bestaande beheersvisie uit 1988, die nadruk legt op landschappelijke verscheidenheid

	<p>en begunstigen van rietmoeras en moerasbos, heeft waarschijnlijk aan de geschiktheid van het leefgebied voor kustbroedvogels te weinig bijgedragen. De vraag is of de huidige compartimentering herzien kan worden ten behoeve van kustbroedvogels. Of de ecologische condities verder verbeterd kunnen worden door peilwijziging, doorspoelen met zout water, uitbreiding van de begrazing (oppervlakte) en natuurontwikkeling (eilanden) zou meer onderbouwd mogen worden.</p> <p>Hoewel natuurontwikkeling voor kustbroedvogels strategisch het beste uitgevoerd kan worden in zoute wateren, hoeft dat niet te betekenen dat in zoet water geen resultaat is te behalen. Dat bewijst de kolonie bontbekplevieren op het eiland De Kreupel in het IJsselmeer. Kluut en bontbekplevier kunnen ook op (strand)weiden terecht in zoete gebieden. Voor de korte termijn is het belangrijk dat in het beheerplan 'no regret-maatregelen' worden opgenomen om afname van leefgebied te voorkomen.</p>
--	---

9. Glanshaver- en vossenstaarthoilanden (H6510)	
Provincie	Noord-Brabant
Gebiedsnummer	130 Langstraat
Wijzigingsvoorstel	Vossenstaarthoilanden als doel laten vervallen.
Conclusie	<p>Voorstel deels overnemen</p> <p>Zoals de provincie aangeeft hebben de factoren die hebben geleid tot het ontstaan van het habitatype geen invloed meer op het gebied. Echter, het habitatype glanshaver- en vossenstaarthoilanden, subtype B (<i>grote vossenstaart</i>) kan onder de huidige omstandigheden wel voortbestaan. Er is dan ook geen reden om dit habitatype op basis van het gegeven argument, te weten het gebrek aan hernieuwde invloed van de rivier, te laten vervallen. Wel lijkt het onwaarschijnlijk dat dit habitatype zich nog zal kunnen uitbreiden. Een herstelopgave wordt daarom niet realistisch geacht. Het voornemen is daarom om de instandhoudingsdoelstelling in het gebied daarom te veranderen in een behoudopgave.</p>
Mogelijkheden bp	n.v.t.

provincie Limburg

Voorstellen overnemen:

1. Drijvende waterweegbree (H1831)	
Provincie	Limburg
Gebiedsnummer	138 Weerter- en Budelerbergen & Ringselven
Wijzigingsvoorstel	Drijvende waterweegbree als doel verwijderen.
Conclusie	Voorstel overnemen Drijvende waterweegbree blijkt inderdaad al geruime tijd niet meer in het gebied voor te komen, zodat er onterecht een doelstelling is geformuleerd voor deze soort. Mogelijk kan de soort, gezien de lange kiemkracht, profiteren van maatregelen om de kwaliteit en de omvang van de zwak gebufferde vennen te verbeteren. Voorsnog zal er echter geen instandhoudingsdoelstelling voor deze soort opgenomen worden.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

2. Begrenzing wegbermen	
Provincie	Limburg
Gebiedsnummer	150 Roerdal
Wijzigingsvoorstel	Wegbermen ten behoeve van donker pimpernelblauwtje niet exclaveren.
Conclusie	Voorstel overnemen De wegbermen in het Roerdal zijn essentieel onderdeel van het leefgebied van het donker pimpernelblauwtje. Het was ook niet de bedoeling om de wegbermen middels de algemene exclaveringsformule buiten de begrenzing van het gebied te houden. Het betreft een technische fout in het ontwerp-aanwijzingsbesluit, waardoor de uitzondering op de algemene exclaveringsformule er niet in terecht is gekomen. Dit zal bij het definitieve aanwijzingsbesluit rechtgezet worden. Vanwege de functie als leefgebied van het (donker) pimpernelblauwtje behoren deze wegbermen wel degelijk tot het Natura 2000-gebied.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

Voorstellen deels overnemen:

3. Begrenzing ten westen van Swalmen	
Provincie	Limburg
Gebiedsnummer	148 Swalmdal
Wijzigingsvoorstel	Uitbreiding alluviaal bossen ten westen van Swalmen.
Conclusie	Voorstel deels overnemen Het grootste deel van het bos is, gebaseerd op luchtfoto's, reeds opgenomen binnen de begrenzing. Het deel buiten de begrenzing behoort grotendeels tot een huiskavel. Een klein strookje bos langs de spoorbaan kan wel opgenomen worden.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

4. Begrenzing oevers van de Swalm	
Provincie	Limburg
Gebiedsnummer	148 Swalmdal
Wijzigingsvoorstel	Binnen de bebouwde komgrenzen van de gemeente kunnen de oevers van de Swalm wellicht wat ruimer begrensd worden zodat die naar betere inrichting kunnen gaan bijdragen aan het leefgebied voor de bever en de rivierdonderpad. Het betreft over het algemeen heel kleine aanpassingen: a) Zoals te zien is op de aangeleverde kaart bevindt zich in het meest westelijk aangegeven perceel vochtig grasland met verspreid enkele aandachtsoorten, wat overeenkomt met het habitatype glanshaver en vossenstaart hooilanden (H6510). Voor dit habitatype is het Swalmdal echter niet aangewezen. b) Voor de andere percelen die zijn aangegeven op de kaart zijn wel nog specifiekere onderzoeksgegevens nodig; op deze plekken zijn vooralsnog geen vegetatiekarteringen uitgevoerd.
Conclusie	Voorstel deels overnemen a) Op basis van de gegeven informatie kan niet worden geconcludeerd dat het habitatype glanshaver en vossenstaart hooilanden (H6510) te plekke voorkomt. Overigens kan het voorkomen van een waarde buiten de begrenzing van een gebied en waarvoor het gebied niet is aangemeld, geen reden zijn om het gebied uit te breiden. Het voorstel van de provincie kan dan ook niet worden overgenomen. b) Een smalle strook bosschages, grotendeels in eigendom bij de gemeente, zal worden opgenomen in de begrenzing voor een betere bescherming van de oevers ten behoeve van de rivierdonderpad en de bever.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

5. Kamsalamander (H1166)	
Provincie	Limburg
Gebiedsnummer	156 Bemelerberg & Schiepersberg
Wijzigingsvoorstel	Instandhoudingsdoelstelling voor de kamsalamander verwijderen, omdat hij hier van oorsprong niet voorkomt en een bedreiging (door middel van predatie en concurrentie) is voor de veel zeldzamere geelbuikvuurpad.
Conclusie	Voorstel deels overnemen Vanuit de Habitatrictlijn is het verplicht Europese natuurwaarden die in de Natura 2000-gebieden voorkomen te beschermen. Deze worden in beginsel uitgewerkt in instandhoudingsdoelstellingen, tenzij een soort buiten zijn verspreidingsgebied is uitgezet. Dat laatste staat voor de kamsalamander in dit gebied allerm minst vast (een uitzetting is voor deze locatie niet op de meest recente verspreidingskaart van RAVON aangegeven, terwijl zuid-Limburg ook tot het natuurlijk verspreidingsgebied behoort). Dit is dan ook geen aanleiding om het doel te verwijderen. Het is aan de andere kant een terechte constatering dat de instandhoudingsdoelstelling voor de ernstig bedreigde geelbuikvuurpad gerichte acties vergt, terwijl dat voor de kamsalamander niet nodig is. Inderdaad moet worden voorkomen dat de kamsalamander door concurrentie en predatie een bedreiging vormt voor de geelbuikvuurpad. Zonder concrete beheermaatregelen te noemen, kan in het aanwijzingsbesluit wel op dit punt worden ingegaan.
Mogelijkheden bp	LNV onderschrijft de mening van de provincie dat maatregelen voor de geelbuikvuurpad absolute prioriteit hebben boven maatregelen voor de kamsalamander. Gezien de lokale situatie is het noodzakelijk om maatregelen te nemen voor de geelbuikvuurpad en ligt het voor de hand om geen maatregelen te nemen voor de kamsalamander (zolang de populatie van de kamsalamander maar niet onder het behoudsniveau zakt). Met een goed doordacht beheer van de onderscheiden biotopen van de kamsalamander en van de geelbuikvuurpad kunnen beide doelstellingen nagestreefd worden. Te denken valt aan het enerzijds instandhouden en creëren van pionierpoelen (ter versterking van de populatie geelbuikvuurpadden) en anderzijds het terugzetten van de vegetatiesuccessie in de grotere poelen om de populatieontwikkeling van de kamsalamander in toom te

	houden. Verder moet er gezocht worden naar mogelijke inrichtingsmaatregelen om de voortplantingsbiotopen van beide soorten ruimtelijk meer gescheiden te houden.
--	--

Voorstel niet overnemen:

6. Oeverzwaluw (A249b)	
Provincie	Limburg
Gebiedsnummer	145 Maasduinen
Wijzigingsvoorstel	Instandhoudingsdoelstelling laten vervallen, omdat er geen oeverzwaluwen meer broeden en er geen draagvlak is voor het nemen van herstelmaatregelen.
Conclusie	Voorstel niet overnemen De oeverzwaluw blijft gehandhaafd in het aanwijzingsbesluit, omdat de soort in 2000 als soort is opgenomen bij de aanwijzing als Vogelrichtlijngebied en de soort in 1992 al was genoemd als te beschermen waarde in het beschermde natuurmonument Groeve Driessen. Inmiddels is het leefgebied van de oeverzwaluw (kale wand met nestgelegenheid) niet meer aanwezig, maar wel herstelbaar. Uit Europese jurisprudentie blijkt dat de lidstaat verplicht is om maatregelen te nemen om <i>"natuurlijke ontwikkelingen af te remmen die de staat van instandhouding van de soorten en natuurlijke habitats in de SBZ's kunnen verslechteren"</i> (HvJEG 20 oktober 2005, zaak C-6/04 Gibraltar). Het van nature dichtgroeien van de groeve is dus geen valide argument om de soort niet meer te beschermen.
Mogelijkheden bp	Ten onrechte is het verdwijnen van het leefgebied van een beschermde soort niet voorkómen. De expliciete bescherming in 1992 en 2000 is immers in de besluiten niet afhankelijk gesteld van draagvlak bij de beheerder. In het beheerplan dient daarom gewaarborgd te worden dat zo spoedig mogelijk het leefgebied in de groeve (bij gebrek aan een meer natuurlijke broedlocatie) wordt hersteld. De daarvoor benodigde maatregel is niet ingrijpend of kostbaar. Het ligt niet voor de hand dat er sprake is van principiële bezwaren bij de beheerder, aangezien ook in andere natuurgebieden vergelijkbare maatregelen voor de oeverzwaluw worden genomen.

7. Spaanse vlag (H1078)	
Provincie	Limburg
Gebiedsnummer	155 Brunsummerheide
Wijzigingsvoorstel provincie	Doelstelling verwijderen uit het aanwijzingsbesluit, omdat het voortplantingsgebied op een zandwinningslocatie buiten de begrenzing van het gebied ligt.
Conclusie	Voorstel niet overnemen De Spaanse vlag is beschermd onder Bijlage II van de Habitatrictlijn, het aanwijzen van de leefgebieden onder de Natuurbeschermingswet is de enige vorm van wettelijke bescherming die deze soort geniet. De soort is jaarlijks aanwezig in het gebied, waardoor het gebied kwalificeert als leefgebied. Dat het voortplantingsgebied van deze populatie net buiten de begrenzing ligt, doet hier niets aan af. Overigens zou overwogen kunnen worden om ook de voortplantingslocatie mee te begrenzen (waarvoor in een aantal zienswijzen is gepleit). De voortplantingslocatie heeft echter geen duurzaam karakter, omdat het een zandwingegebied betreft, en het behoort landschapsecologisch niet tot de Brunsummerheide.
Mogelijkheden bp	De populatie in de Brunsummerheide is momenteel hoogst waarschijnlijk afhankelijk van regelmatige aanvoer vanuit de voortplantingslocatie in de zilverzandgroeve. Daarom wordt aanbevolen om tijdig mitigerende maatregelen te nemen, voorafgaand aan de daadwerkelijke zandwinning ter plaatse. Daartoe kan een nieuwe voortplantingslocatie ontwikkeld worden binnen of buiten de begrenzing van de Brunsummerheide, zodat ten tijde van de vernietiging van de voortplantingslocatie geen significant effect zal optreden (netto geen verlies).

Voorstel aanhouden:

8. Begrenzing ten oosten van Swalmen	
Provincie	Limburg
Gebiedsnummer	148 Swalmdal
Wijzigingsvoorstel	Uitbreiding alluviale bossen ten oosten van Swalmen.
Conclusie	Voorstel aanhouden De status van de voorgestelde uitbreiding en de aldaar aanwezige waarden is niet geheel duidelijk, omdat bronnen elkaar tegen spreken. Daarom kunnen vooralsnog alleen die delen waar al bos aanwezig is (voornamelijk in eigendom bij de gemeente) direct langs de beek aan de begrenzing toegevoegd worden. Voorgesteld wordt om in het voorjaar van 2010 (als de aanwezige natuurwaarden goed zichtbaar zijn) ter plekke gezamenlijk vast te stellen of er wat verbeterd kan worden aan de begrenzing. Daarom wordt het voorstel nu nog niet overgenomen.
Mogelijkheden bp	n.v.t.

9. Begrenzing aanpassen in het noordwesten en zuidoosten	
Provincie	Limburg
Gebiedsnummer	154 Geleenbeekdal
Wijzigingsvoorstel	Substantiële verkleining van het gebied in het noordwesten (matige kwaliteit) in ruil voor potentieel goede nieuwe natuur ten zuidoosten daarvan.
Conclusie	Voorstel aanhouden Het voorstel betreft ten eerste het niet meer beschermen van alluviale bossen en de zeggekorfslak in het stroomafwaarts van de rwzi van Heerlen gelegen beekdal. De reden hiervoor, een matige kwaliteit die moeilijk te verbeteren is vanwege de niet optimale waterkwaliteit, is als zodanig echter niet voldoende om reeds beschermde gebiedsdelen te schrappen. Het aanwijzingsbesluit verplicht immers niet om óveral in het gebied een goede kwaliteit te bereiken. De voorgestelde ruil betreft nog te ontwikkelen natuurwaarden. Gezien de ontwikkelingstijd van vochtige alluviale bossen en kalkmoerassen mag verwacht worden dat deze waarden pas na decennia daadwerkelijk aanwezig kunnen zijn, waarbij succes niet is verzekerd. In combinatie met de voorgestelde verkleining, betekent dit dat een aantal instandhoudingsdoelstellingen enkele decennialang niet gehaald zullen worden (er wordt in die periode immers minder behouden dan er nu binnen de begrenzing aanwezig is). Het probleem van de versnipperde begrenzing en de slechte waterkwaliteit in een deel van het gebied wordt echter wel onderkend. Voorgesteld wordt om in het voorjaar van 2010 (als de aanwezige natuurwaarden goed zichtbaar zijn) ter plekke gezamenlijk vast te stellen of er wat verbeterd kan worden aan de begrenzing. Daarom wordt het voorstel nu nog niet overgenomen. Een eventuele aanpassing moet echter wél passen binnen de hierboven geschetste randvoorwaarden.
Mogelijkheden bp	n.v.t.